

SKDL:n

TOIMINTA- KERTOMUS

10.–11. liittokokous

16. 4. 73 – 4. 6. 76

**Tekoja
työkansan
puolesta**

SKDL

SKDL:n

**TOIMINTA-
KERTOMUS**

10.–11. liittokokous

16. 4. 73 – 4. 6. 76

**Tekoja
työkansan
puolesta**

SKDL

Kansainvälinen tilanne	3
SKDL:n kansainväliset yhteydet	5
Kotimaan tilanne	9
SKDL hallituksessa	13
Vaalitaistelut	15
SKDL:n eduskuntaryhmän toiminta	17
SKDL:n johtotelimet ja järjestöpoliittinen tila	20
SKDL:n 10. liittokokous ja sen päätökset	20
SKDL:n yhteisöjäsenet	22
Liittoneuvosto	22
Liittohallitus	27
Sihteeristö	28
Arvioita SKDL:n järjestöpoliittisesta tilasta	29
Järjestötalous	38
Tiedotustoiminta	40
Yleistä	40
Lehdistö	42
Talouspolitiikka	44
Energiapolitiikka	55
Maatalouspolitiikka	56
Valtiosääntöuudistus	58
Sosiaalipolitiikka	59
Kulttuuri- ja koulutuspoliittinen toiminta	61
Kulttuuripolitiikka	61
Koulutuspolitiikka	63
Korkeakoulu- ja tiedotuspolitiikka	64
Yleisradiopolitiikka	65
SKDL ja paikallishallintoasiat	66
SKDL:n toiminta E-osauskauppaliikkeissä	70
Urheilupolitiikka	74
Toiminta ruotsinkielisen väestön keskuudessa	75

KANSAINVÄLINEN TILANNE

Viime vuosien aikana on kansainvälisten suhteiden kehityksessä jatkunut jännityksen lientymisen ja yhteiskuntajärjestelmältään erilaisten valtioiden rauhanomaisen rinnakkainolon vakiintumisen vaihe. Myönteinen kehitys on ehkä selvimmin ollut havaittavissa Euroopan mantereella, jossa Euroopan eri valtioiden keskinäissuhteiden paraneminen on jatkunut ja kansainvälinen yhteistyö edistynyt. Tärkein tulos tästä on ollut 3. 7. 1973 Helsingissä alkanut Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssi, jota jatkettiin Genevessä 18. 9. 1973—21. 7. 1975 ja jonka kolmas vaihe saatettiin päätökseen valtionpäämiestasolla Helsingissä 1. 8. 1975.

Uusi kehitysvaihe kansojen välisissä suhteissa sai ilmaisunsa ETYK:n päätösasiakirjassa. Tämä asiakirja osoittaa tien ja avaa uusia mahdollisuuksia tärkeiden ja vaikeidenkin kansainvälisten ongelmien ratkaisemiseen rauhanomaisella tavalla kaikkien kansakuntien etujen mukaisesti.

Euroopan mantereella tapahtunutta myönteistä kehitystä on myöskin se, että aikaisemmin solmitut sopimukset Neuvostoliiton ja Saksan liittotasavallan sekä Puolan ja Saksan liittotasavallan välillä, kahden Saksan valtion välinen sopimus sekä neljän vallan sopimus Berliinistä saivat jatkokseen sopimuksen Tshekkoslovakian ja Saksan liittotasavallan välillä. Tämä sopimus teki lopullisesti lopun ennen toista maailmansotaa syntyneestä Münchenin sopimuksesta.

ETYK:n onnistumisesta ja yleensäkin kansainvälisen jännityksen lientymisestä kuuluu suuri ansio erityisesti Neuvostoliitolle ja muille sosialistisille valtioille sekä maailman rauhantahtoisille voimille. Neuvostoliiton rauhanpolitiikka perustuu NKP:n rauhanohjelman toteuttamiseen käytännössä.

Nyt tapahtunut jännityksen lientyminen on kuitenkin vasta alku. Imperialistiset ja taantumukselliset piirit pyrkivät edelleenkin hi-

dastamaan kehitystä vähätellen mm. ETYK:in tuloksia. Varustelukilpaa jatketaan edelleen. Saavutetut tulokset luovat kuitenkin edellytyksiä jatkaa kamppailua kilpavarustelun lopettamiseksi. Maailman Rauhanneuvoston Tukholman kokouksessaan kesäkuussa 1975 esittämällä vetoomuksella yleismaailmallisen aseistariisuntakonferenssin koollekutsumiseksi onkin nykytilanteessa tärkeä merkitys.

Fasististen diktatuurien kukistuminen Kreikassa ja Portugalissa, Portugalin siirtomaiden vapautuminen sekä erityisesti myös Vietnamin, Kambodshan ja Laosin kansojen suuri voitto ja vapautuminen liittyvät viime vuosien suurten edistyksellisten tapahtumien sarjaan. Fasistisessa Espanjassa on alkanut esiintyä yhä voimakkaampaa liikehdintää fasistista komentoa vastaan.

Jännitystä lisääviä takaiskujakin on ollut. Sellainen oli mm. fasistinen sotilaskaappaus syyskuussa 1973 Chilessä. Kaappausta seurasi verinen terrori ja taloudellinen sekasorto, jotka edelleenkin jatkuvat maassa. Lähi-Idän jännitystilä ja Kyproksen tilanne ovat osaltaan vaikuttaneet huonontavasti kansainväliseen ilmapiiriin.

SKDL on ollut mukana kamppailussa rauhan ja turvallisuuden puolesta. Liiton johtelimet ovat käsitelleet kaikkia tärkeimpiä kansainvälisiä ongelmia, lausuneet niistä kantansa, tehneet esityksiä ja aloitteita. SKDL on edustajiansa kautta ja kannatoillaan pyrkinyt vaikuttamaan Suomen ulkopolitiikan aktivoimiseen antaen tukensa mm. Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökonferenssin valmisteluille. SKDL:n johtelimet ovat erityisesti korostaneet maamme ja Neuvostoliiton ystävyys- ja yhteistyösuhteiden jatkuvan edistämisen välttämättömyyttä ja niiden merkitystä kansamme etujen kannalta. Tämä ilmenee mm. Suomen ja Neuvostoliiton välisen ystävä-sopimuksen vuosipäivinä, välirauhansopimuksen 30-vuotispäivän ja Hitler-Saksasta saadun voiton 30-vuotispäivän yhteydessä sekä SN-seuran 30-vuotispäivän johdosta annetuissa SKDL:n lausumissa.

SKDL on pitänyt vahingollisena maamme sitomista kapitalististen maiden taloudellisiin liittoutumiin. SKDL:n liittohallitus ja liittoneuvosto esiintyivät useita kertoja voimakkaasti Suomen EEC-vapaakauppasopimusta vastaan todeten sen aiheuttavan vahinkoa työkansan elintasolle, maamme taloudelle ja kansainväliselle ase-

malle. Vastalauseessaan presidentille ja hallitukselle EEC-vapaakauppasopimuksen allekirjoittamispäivänä 4. 10. 1973 SKDL:n liittohallitus totesi EEC-toimenpiteiden aktivoineen maamme oikeistopiirejä.

Neuvostoliiton ja muiden SEV-maiden kanssa käytävän kaupan kehittämistä SKDL on pitänyt oikeana maamme talouden kannalta.

EEC-sopimus ei ole ratkaissut maamme taloudellisia ongelmia vaan on varsinkin kapitalistisen laman oloissa lisännyt niitä entisestään. Kansainvälisen kapitalismin nykyhetken ilmiöt, jo noususuhdanteenkin oloissa 1973 ja 1974 esiintyneet valuuttakriisit, inflaatio ja maksutasevaikeudet sekä laman oloissa lisääntyvä työttömyys ovat tuttuja ilmiöitä maassamme. Ns. energiakriisin vaikutus oli myöskin huomattava kapitalistiseen talouteen. Vuoden 1975 aikana kapitalistinen lama syveni nopeasti Yhdysvalloissa, Länsi-Euroopassa ja Japanissa. Vuoden lopussa näissä maissa oli yhteensä lähes 20 miljoonaa työtöntä. Lamakausi näyttää muodostuneen pidemmäksi kuin erilaisissa asiantuntijoiden ennusteissa arvioitiin.

SKDL:n KANSAINVÄLISET YHTEYDET

SKDL:llä on 10. ja 11. liittokokouksen välisenä aikana ollut merkittävää kansainvälistä kanssakäymistä eri maiden edistyksellisten järjestöjen kanssa valtuuskuntavierailujen ja neuvotteluyhteyksien muodossa. Myös aineistojen vaihtoa on jatkettu.

SKDL:n 10. liittokokous oli luonteeltaan sisäinen työkokous, johon ei osallistunut ulkomaisten veljesjärjestöjen valtuuskuntia. Sen sijaan oli kokouksessa läsnä erityisesti lähetettyjä lehdistöedustajia useista maista.

Liittokokousten välisenä aikana SKDL on ottanut vastaan ulkomaisia valtuuskuntia seuraavasti: 2 Bulgarian Isänmaallisen rintaman valtuuskuntaa (yht. 4 henkeä), 1 DDR:n Kansallisen rintaman valtuuskunta (2 h.), 1 Jugoslavian työkansan sosialistisen liiton valtuuskunta (3 h.), Norjan kommunistisen puolueen valtuuskunta

(h.), 1 Puolan kansan yhtenäisyysrintaman valtuuskunta (3 h.), 3 Romanian sosialistisen yhtenäisyysrintaman valtuuskuntaa (10 h.), Ruotsin vasemmistopuolue kommunistien valtuuskunta (1 h.), Tanskan kommunistisen puolueen valtuuskunta (1 h.), 1 Tanskan sosialistisen kansanpuolueen valtuuskunta (1 h.), 1 Neuvostoliiton kansalaisjärjestöjen valtuuskunta (1 h.), 1 Tšekkoslovakian kansallisen rintaman valtuuskunta (2 h.) ja 1 Unkarin isänmaallisen kansanrintaman valtuuskunta (1 h.). Suurin osa näistä valtuuskuntavierailuista keskittyi SKP:n julkiseksitulon ja kansandemokraattisen liikkeen syntymisen 30-vuotisjuhliin helluntaina 1974, jolloin edellä mainittujen veljesjärjestöjen lisäksi osallistui Korean demokraattisen kansantasavallan diplomaattiedustaja maansa kansallisen rintaman nimissä sekä Etelä-Vietnamin väliaikaisen vallankumoushallituksen diplomaattiedustaja. Yhteensä SKDL:n vieraana kävi liittokokousten välisenä aikana 15 valtuuskuntaa, joihin kuului yhteensä 30 henkilöä (9. ja 10. liittokokouksen välisenä aikana vastaavasti 12 valtuuskuntaa ja 28 jäsentä).

Liiton järjestäessä 30-vuotispäivänsä johdosta juhlavastaanoton 29. 10. 1974 sitä kävivät onnittelemassa seuraavien ulkovaltojen Suomessa olevat edustustot: Bulgarian Kansantasavalta, Etelä-Vietnamin väliaikainen vallankumoushallitus, Korean Demokraattinen Kansantasavalta, Kuuba, Puolan Kansantasavalta, Romanian Sosialistinen Tasavalta, Sosialististen Neuvostotasavaltojen Liitto, Tšekkoslovakian Sosialistinen Tasavalta ja Unkarin Kansantasavalta.

SKDL puolestaan on lähettänyt valtuuskuntia seuraavasti: Jugoslavian kommunistien liiton 10. edustajakokoukseen (2 h.), Norjan sosialistisen vaaliliiton konferensseihin 2 valtuuskuntaa (yht. 3 h.), Norjan sosialistisen kansanpuolueen vuosikokouksiin 2 valtuuskuntaa (yht. 2 h.), Romanian sosialistisen yhtenäisyysrintaman vieraaksi 1 valtuuskunnan (3 h.), Ruotsin vasemmistopuolue kommunistien puoluekokoukseen (2 h.) ja Tanskan sosialistisen kansanpuolueen edustajakokoukseen (1 h.). Kertomuskautena on SKDL lähettänyt yhteensä 8 valtuuskuntaa, joissa on ollut 12 jäsentä (vastaavat luvut 9. ja 10. liittokokouksen välisenä aikana 22 valtuuskuntaa, joissa 44 jäsentä).

SKDL:n edustajat ovat kertomuskautena olleet mukana kaikissa

Suomen YK-valtuuskunnissa, YK:n 6. ja 7. erityisistunnossa, YK:n elintarvikekonferenssissa ja YK:n teollistamis- ja kehitysjärjestön UNIDO:n yleiskokouksessa. Lisäksi SKDL on ollut edustettuna useissa valtuuskunnissa, joita eduskunta, kunnalliset keskusjärjestöt ja kunnat sekä ammattiyhdistys- ja osuustoimintaliike ovat lähettäneet eri maihin. Erityisesti mainittakoon näiden joukossa Suomen eduskuntapuolueiden yhteinen valtuuskunta Chileen syksyllä 1973 sekä kansainvälisen ystävyyskaupunkiliiton kokous Teheranissa 1975. Pohjoismaisen Neuvoston kokousten yhteydessä on järjestetty vasemmistovoimien tapaamisia, joihin SKDL:n edustajat ovat ottaneet osaa.

SKDL on edustajiensa kautta osallistunut useihin kansainvälisiin konferensseihin ja neuvotteluihin. Tällaisia ovat olleet mm. maailman rauhanvoimien konferenssi Moskovassa lokakuussa 1973, Korea-solidarisuuskonferenssi Dipolissa marraskuussa 1973 (jolloin SKDL oli keskeisesti mukana järjestelyissä), pohjoismaiden vasemmistovoimien energiakonferenssi Tukholmassa helmikuussa 1974, kansainvälinen Chile-tribunaali Dipolissa maaliskuussa 1974, Euroopan yleisen mielipiteen 2. konferenssi Euroopan turvallisuuden ja yhteistyön puolesta Liegessä huhtikuussa 1974, yleiseurooppalainen Chile-solidarisuuskonferenssi Pariisissa heinäkuussa 1974, pyöreän pöydän konferenssi "Euroopan maat ja kehitysmaat" Belgradissa huhtikuussa 1975, pohjoismainen konferenssi "ATK ja yksityisyyden suoja" Oslolla syyskuussa 1975 sekä kansainvälinen Chile-solidarisuuskonferenssi Ateenassa marraskuussa 1975.

Ystävyysseurojen sekä rauhan ja solidarisuusjärjestöjen toimintoihin SKDL on osallistunut monin eri tavoin. Erityisesti mainittakoon SKDL:n keskeinen osuus Unkarin ystävyysviikon järjestämiseen vuosina 1973 ja 1975 ja näissä yhteyksissä tapahtuneet kosketukset Unkarin isänmaalliseen kansanrintamaan. SKDL oli edustettuna rauhanadressitoimikunnan valtuuskunnassa, joka luovutti rauhanadressikeräyksen tuloksen presidentti Nikolai Podgornylle Moskovassa toukokuussa 1975. SKDL:n edustajia oli mukana rauhanliikkeen 25-vuotisjuhlissa Leningradissa huhtikuussa 1974, DDR:n työläiskulttuuripäivillä Erfurtissa kesäkuussa 1974, Euroopan rauhanvoimien kokouksessa Minskissä toukokuussa 1975 ja Itämeren

hoitamiseksi. Koko ajan on keskeisenä ollut vaatimus talouspolitiikan suurpääoman etuja suosivan suunnan muuttamisesta työkansan etujen mukaiseksi. SKDL on tehnyt myös useita konkreettisia ehdotuksia toimenpiteiksi inflaation katkaisemiseksi. Työehtosopimuspolitiikasta esittämässään kannanotoissa SKDL on tukenut työläisten ja heidän ammattiliittojensa vaatimuksia. Koska kaksivuotista työehtosopimusratkaisua keväällä 1974 tehtäessä tämä oli nähtävissä osana suurpääomaa tukevaa talouspolitiikkaa, kohdistettiin siihen kansandemokraattien taholta voimakasta arvostelua.

Sorsan-Virolaisen hallitus ajautui poliittiseen umpikujaan ja joutui jättämään paikkansa kesäkuussa 1975. Tasavallan presidentti määräsi ennenaikaiset vaalit toimitettavaksi syyskuussa 1975. Sorsan hallituksen tilalle nimitettiin Keijo Liinamaan johtama virkamieshallitus, joka käytännössä jatkoi edellisen hallituksen talouspolitiikkaa.

Syyskuun 20—21 päivinä 1975 pidettiin Suomessa ennenaikaiset eduskuntavaalit. SKDL kävi vaalikamppailun vaatien muutosta maan talouspolitiikassa. SKDL saavuttikin merkittävän voiton lähtien paikkalukuaan eduskunnassa kolmella saaden nyt 40 edustajapaikkaa. Voitto ei ollut kuitenkaan riittävä tehdäkseen mahdolliseksi nopean poliittisen suunnanmuutoksen.

Vaalien jälkeen alkoivat jälleen hallitusneuvottelut. Tasavallan presidentti nimesi hallitusneuvotteluja johtamaan ent. maaherra Martti Miettusen. Kun neuvotteluja oli käyty viiden poliittisen ryhmän, SKDL:n, SDP:n, Keskustapuolueen, LKP:n ja RKP:n välillä useita viikkoja, kävi selväksi, että yhteisestä hallitusohjelmasta ei päästy yksimielisyyteen. Neuvottelut katkesivat.

Maan taloudessa kehitys kulki nopeasti yhä huonompaan suuntaan. Kapitalistinen lama oli alkanut syvenyä jo vuoden alkupuoliskolta lähtien, syksyn tullen se ilmeni joukkotyöttömyyden lisääntymisenä. Vaikka laman syvenemistä ja työttömyyden kasvua hidastikin se varsin edullinen ja vakaa taloudellinen yhteistyö, jota Suomi harjoittaa Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa, alkoi tilanne nyt nopeasti huonontua varsinkin hallituksen harjoittaman huonon talouspolitiikan seurauksena.

Tässä tilanteessa tasavallan presidentti Urho Kekkonen marras-

kuun 27 päivänä vetosi vasemmiston ja keskustan puolueisiin ja samalla Suomen kansaan. Hän esitti, että ko. viiden puolueen olisi muodostettava hallitus, jonka "ensisijaisena tehtävänä olisi työllisyyden varjeleminen ja työttömyyden poistaminen". Presidentti korosti, että työllisyyden säilyttämisen ohella hallituksen tehtäviin kuuluu inflaation torjuminen ja elintason turvaaminen.

Harkittuaan tilannetta päättivät SKDL:n liittohallitus, SKP:n keskuskomitea ja SKDL:n eduskuntarymä marraskuun 30 päivänä hallitukseen osallistumisesta päämääränä jatkaa myös hallituksesta käsin taistelua talouspolitiikan suunnan muuttamiseksi. Uusi hallitus muodostettiin Martti Miettusen johdolla joulukuun 1 päivänä 1975. SKDL:n edustajina hallitukseen valittiin Paavo Aitio työvoiministeriksi, Kalevi Kivistö toiseksi opetusministeriksi, Kauko Hjerppe liikenneministeriksi ja Olavi Hänninen toiseksi sisäministeriksi (asuntonministeri).

Hallitus joutui alusta alkaen erittäin suurten, kasautuneiden vaikeuksien eteen. Työllisyystilanne oli yhä pahenemassa. Lama ja aikaisemmin harjoitettu politiikka pahensivat tilannetta. Suomen Pankki jatkoi laman tultua harjoittamaansa kireää rahapolitiikkaa aiheuttaen siten lisää työttömyyttä. Työllisyyskysymyksen ohella muodostui keskeiseksi hintakysymys. Hintasulku saatiin voimaan viiden kuukauden ajaksi helmikuussa tapahtuneen keskitetyn tulopoliittisen sopimuksen solmimisen jälkeen.

Työllisyyden pahentuessa alkoi työttömien ja työssäolevienkin kansalaisten liikehtiminen voimistua. Kokousten, lähetystöjen ja vaatimusten määrä kasvoi. Kansandemokraatit pyrkivät samalla sekä eduskunnasta että hallituksesta käsin vaikuttamaan työllisyystilanteen paranemiseen. Kun muiden hallituspuolueiden ja virkamiehien piirissä alkoi ilmetä hidastelua ja jarrutusta työllisyysasiain hoidossa, vetosi SKDL muihin hallituspuolueisiin esittäen neuvotteluja ongelmakysymyksistä.

Ammattiyhdistysliikkeen rooli on maamme politiikassa jatkuvasti kasvanut. Erityisen merkittävä se on työehtosopimuspolitiikassa, mutta varsin merkittävää se alkaa olla myöskin muussa talouspolitiikassa. Vuoden 1976 yksivuotisen työehtosopimuksen valmisteluvaiheessa keskitetyn ratkaisun osalta vallitsi noin miljoona jäsentä

käsittävissä SAK:ssa aikaisempaa laajempaa yksimielisyyttä, mitä on pidettävä myönteisenä asiana muuten verrattain puutteellisen ratkaisun tuloksia arvioitaessa.

Viime vuosina on ollut havaittavissa maassamme oikeistovoimien toiminnan vilkastumista. Tämä ilmenee sekä äärioikeiston aktivoitumisena että antikommunististen aseiden voimistumisena mm. keskustan puolueissa. Näitä asenteita seuraavat usein neuvostovastaiset tendenssit. Sorsan-Virolaisen hallituksen aikana maassamme alkoi kehittyä vakavia kulttuuritaantumuksellisia ilmiöitä, jopa eräänlaista "kulttuurifasisimia". SKDL ja sen jäsenjärjestöt ovat päättäväisesti tuominneet nämä oikeistoilmiöt pyrkien vaikuttamaan niiden torjumiseen myös eduskunnan ja hallituksen toimenpitein.

Keväällä 1975 päätti sos.dem. puolueen puolueoimikunta Urho Kekkosen asettamisesta presidenttiehdokkaaksi vuonna 1978 toimeenpantavissa presidentin valitsijamiesvaaleissa. Asia sai vahvistuksensa myöhemmin SDP:n puoluekokouksessa Jyväskylässä.

SKDL:n liittoneuvosto päätti kokouksessaan 26—27. 4. 1975 saatua SKDL:n yhteisöjäsenjärjestöjen ja piirijärjestöjen sekä sosialistien yhteistyötoimikunnan käsittelyyn SKDL:n 11. liittokokoukselle päätösesityksen, jonka mukaan SKDL:n 11. liittokokous päättäisi asettaa nykyisen tasavallan presidentin Urho Kekkosen SKDL:n presidenttiehdokkaaksi vuoden 1978 valitsijamiesvaaleja varten ja valtuuttaisi liittoneuvoston ja liittohallituksen ryhtymään tarvittaviin käytännön toimiin. Asiaa käsitteli myös SKP:n osalta keskuskomitean esityksestä SKP:n 17. edustajakokous, joka otti esitykseen myönteisen kannan.

SKDL HALLITUKSESSA

SKDL:n liittohallituksen, SKP:n keskuskomitean ja SKDL:n eduskuntaryhmän päätettyä marraskuun 30 p:nä 1975 osallistua maa-herra Martti Miettusen johtamaan ns. hätätilahallitukseen, on kamppailumme sisä- ja talouspolitiikan suunnan muuttamisesta työ-tätekevien etujen mukaiseksi jatkunut myös hallituksesta käsin. Hallitusjulistuksen mukaisesti hallitus asetti päätehtäväkseen työtömyyden torjumisen, mikä oli SKDL:n perusvaatimus hallitusneuvotteluissa.

Menneen talven aikana kansandemokraattien ponnistusten tulok-sena saatiin aikaan työllisyysmäärärahojen käytön painottamista alkuvuoteen, mikä helpotti työllisyysilannetta ja hidasti työttömyy-den kasvuvauhtia. Työttömyys kääntyi laskuun helmi-maaliskuun vaihteessa, jolloin työtä vailla oli lähes satatuhatta henkilöä.

Hallituksen porvarillisia ryhmiä jouduttiin moneen kertaan ja lopulta SKDL:n aloitteesta järjestetyissä hallituspuolueiden välisis-sä virallisissa neuvotteluissa painostamaan, jotta jo hallituksen pe-rustamisen yhteydessä sovittu työllisyysohjelma ja lisätyöllisyys-budjetti saataisiin eduskunnan käsiteltäväksi pikaisesti. Kaikesta huolimatta sen jättäminen eduskunnalle kesti aina maaliskuun lop-pupuolelle saakka.

Työllisyysohjelman rahoittamisesta käytiin pitkälistä kiistaa, kunnes hallitusryhmien kesken sovittiin, että siihen ei kytkeä ky-symystä liikevaihtoveron mahdollisesta korottamisesta, vaan liike-vaihtovero- ja elinkeinoverotus kokonaisuudessaan käsitellään tou-kokuun puolivälissä. Näin lisätyöllisyysbudjetti tuli 200 mmk pie-nempänä eduskunnan päätettäväksi.

SKDL:n perusteltu kanta liikevaihtoveron korottamista vastaan sai laajaa tukea palkansaajien keskuudessa ja samalle kannalle asettui myös SAK, joka ilmoitti selvästi hallitukselle, ettei se hyväk-sy lvv:n korottamista, koska se sotii mm. tulopoliittista kokonais-ratkaisua vastaan ja muutoinkin kohdistuu rasituksena kaikkein an-karimmin pienituloiseen väestöön. SDP jakaantui asiassa kahtia sen puoluepuolueen äänestettyä täpärästi lvv-korotuksen hylkää-mistä tarkoittavan esityksen nurin. Hallituksen keskustaryhmät sen sijaan ovat sinnikkäästi vaatineet lvv-korotusta ja erityisesti ne

vaativat sen päättämistä työllisyyslisäbudjetin rahoituksen yhteydessä, mutta niiden esitys torjuttiin.

Hallituksen ohjelmaesitys valmistui maaliskuun alkupuolella. Käsitellessään hallitusohjelmaesitystä SKDL:n liittoneuvosto 21. 3. 76 totesi, että ohjelma sisältää monia myönteisiä ja SKDL:n pyrkimyksiä vastaavia kohtia. Erityisesti ulkopoliittikkaa, Suomen ja Neuvostoliiton suhteita, jännityksen lieventämistä ja aseidenriisunnan edistämistä koskevat tavoitteet vastaavat SKDL:n pyrkimyksiä, totesi liittoneuvosto.

Hyväksyessään hallitusohjelman liittoneuvosto painotti välittömiä toimia mm. seuraavissa asioissa:

1) Hallituksen on ohjelmansa mukaisesti sovittava Suomen Pankin kanssa työllisyyden turvaamiseksi tarvittavista rahapoliittisista toimesta.

2) Vaihottaseen vajauksen supistamiseksi hallitus ryhtyy ohjelmansa mukaan voimakkaisiin ulkomaankauppa- ja talouspoliittisiin toimiin. Kauppaa on lisättävä Neuvostoliiton ja muiden sosialististen maiden kanssa. On ryhdyttävä toteuttamaan valikoivia määrällisiä tuontirajoituksia tuonnin sääntelemiseksi.

3) Veropoliittiset kysymykset tulee selvittää kokonaisuutena lähien siinä hallitusohjelman periaatteesta, että pieni- ja keskituloisten verotusta helpotetaan. Tämän kanssa olisi ristiriidassa mm. liikevaihtoveron korotus. Sen sijaan elinkeinoverolainsäädäntöä uudistettaessa on veronkiertomahdollisuudet poistettava, varastojen aliarvostus- ja poisto-oikeuksia supistettava.

4) Vakaan hintatason saavuttaminen edellyttää, että hallitus sitoumuksensa mukaisesti toteuttaa tiukkaa hintapolitiikkaa eikä salli elinkustannuksiin vaikuttavien hintojen ja maksujen kohottamista, vaan mm. korkokantaa alentamalla vähentää kustannuspainetta.

SKDL:n liittoneuvosto piti oikeana päätöstä nostaa politiikan suunnan muutosta koskeva taistelu myös hallitustasolle. Se tähden si hallituksessa ja eduskunnassa käytävän taistelun yhdistämistä työpaikoilla ja työväestön muodostamissa joukkojärjestöissä käytävään kamppailuun. Liittoneuvosto painotti yhtenäisen kamppailun merkitystä sekä kansandemokraattien hallituspolitiikan tukemiseksi että SKDL:n kannatuksen laajentamiseksi.

VAALITAISTELUT

Eduskuntavaalit 1975 (ennenaikaiset)

Keväällä 1975 ajautui Kalevi Sorsan johtama SDP:n, keskusta-puolueen LKP:n ja RKP:n edustajista muodostettu hallitus umpikujaan, johon oli syynä lähinnä hallituksen harjoittama talouspolitiikka ja kapitalismin laman vuoksi yhä vaikeutunut talouspoliittinen tilanne. Tapahtumat johtivat hallituksen eronpyyntöön ja ennenaikaisiin eduskuntavaaleihin, jotka tasavallan presidentti määräsi toimitettavaksi syyskuun 21—22. päivinä 1975.

Vaalien keskeisimmäksi kysymykseksi muodostui talouspolitiikka. Kansandemokraatit vaativat muutosta maan talouspolitiikan suuntaan. SKDL:n vaalitunnuksena oli "Paremmän elämän puolesta — SKDL". Vaalien edellä hallituksen harjoittamasta talouspolitiikasta käyty keskustelu johti siihen, että myös osassa hallituspuolueitakin arvosteltiin harjoitettua talouspolitiikkaa. Tällä arvostelulla pyrittiin ikään kuin sanoutumaan irti hallituksen huonoista ratkaisuista.

Epäilemättä vaalien tuloksissa heijastui tyytymättömyys harjoitettuun talouspolitiikkaan. Tulos muodostui seuraavaksi:

Puolue	Äänimäärät		%		Paikat	
	1975	1972	1975	1972	1975	1972
SKDL	519 403	438 757	19,0	17,0	40	37
STP	9 450	25 527	0,3	1,0	—	—
(v. 1972 TPSL)						
SDP	683 457	664 724	24,9	25,8	54	55
Keskustapuolue	484 884	423 039	17,7	16,4	39	35
LKP	119 536	132 955	4,4	5,2	9	7
RKP	128 211	138 099	4,7	5,3	10	10
Kok.	505 185	453 432	18,4	17,6	35	34
SMP	98 811	236 204	3,6	9,2	2	18
SKYP	45 418		1,7		1	
SKL	90 540	65 228	3,3	2,5	9	4
SYD	11 468		0,4		—	

SPK	43 344	1,6	1
Muut	509	0,1	

SKDL oli näiden vaalien suurin voittaja. Sen äänimäärän lisääntyminen yli 80 000:lla oli osoitus kansandemokraattien kasvavasta luottamuksesta. Se oli tunnustus siitä taistelusta, jota kansandemokraatit olivat käyneet työtätekevien etujen puolesta suurpääomaa suosivaa hallituspolitiikkaa vastaan. Vaalien tulos oli epäluottamuslause harjoitetulle talouspolitiikalle.

Vaalitulokset osoittavat, että hallituspuolueista vastuunsa onnistui parhaiten kiertämään keskustapuolue, joka vaalien edellä pyrki irtisanoutumaan hallituksen keinoista ratkaisusta ja esiintymään suunnan muutosta vaativin tunnuksin. Muiden keskustavoimien osalta todettakoon LKP:n menestyminen paikkaluvussa vaaliliittojen avulla huolimatta kärsimästään todellisesta äänimäärällisestä tappiosta.

Vaalitulosten myönteisin puoli oli se, että maamme omaksuna ulkopoliittinen linja sai valitsijoilta vakuuttavan vahvistuksen. SMP:n tuntuva tappio ja perustuslaillisten heikko menestys osoittaa, että antikommunistiset ja neuvostovastaiset asenteet eivät näissä vaaleissa menestyneet.

Toisaalta oikeistovoimat kuitenkin vahvistuivat kokoomuspuolueen ja sen kanssa vaaliliitossa olleen kristillisen liiton voiton tuloksena. Tyytymättömyys hallituspolitiikkaan ja toisaalta eräiden hallituspuolueiden piirissä itäneet oikeistoasenteet loivat maaperää tälle menestykselle.

SKDL:n liittohallitus totesi vaalituloksen johdosta, että vaalien jälkeisessä tilanteessa on toimittava aikaisempaa parempien edellytysten luomiseksi pien- ja keskituloisten palkansaaajien ja maanviljelijäväestön voimien kokoamiseksi paremman elämän turvaavan suunnanmuutoksen puolesta.

SKDL:n ja sen jäsenjärjestöjen (SKP, SNDL, SDNL ja SOL) vaalityötä ohjaavana yhdyselimenä toimi vaalijaosto, jonka puheenjohtajana toimi Aimo Haapanen, varapuheenjohtajana Erkki Kivimäki ja sihteerinä Oili Martimo. Vaalitoimiston vastaavana toimi Ilkka Järvinen ja tiedotusvastaavana Pertti Kovács.

SKDL:n EDUSKUNTARYHMÄN TOIMINTA

Kuluneen kauden merkittävin tapahtuma oli Helsingissä kesällä 1975 järjestetty Euroopan turvallisuus- ja yhteistyökokouksen päättäjaisistunto. Koko kansandemokraattisen liikkeen tavoin SKDL:n eduskuntaryhmä antoi täyden tukensa tälle Euroopan rauhan ja turvallisuuden kannalta merkittävälle tapahtumalle.

SKDL:n eduskuntaryhmä on pyrkinyt eduskuntatyöllään saamaan aikaan työtätekevien asemaan parannuksia mm. jättämällä vuoden 1973 valtiopäivillä kaikkiaan 39 lakialoitetta, 127 toivomusaloitetta sekä v. 1974 budjettiin liittyen 184 raha-asia-aloitetta. Vuoden 1974 valtiopäivillä aloitteita jätettiin yhteensä 162 ja vuoden 1975 valtiopäivillä 173. Vuoden 1975 II valtiopäivillä aloitteita jätettiin yhteensä 730 ja vuoden 1976 valtiopäivillä 126.

Vuonna 1973 SKDL:n edustajat tekivät välikysymyksen luonnollisten henkilöiden verotuksesta. Vuoden 1974 huhtikuussa suoritettiin luottamuslauseäänestys hallituksen energiapoliittisesta tiedonannosta. SKDL:n eduskuntaryhmä esitti päätöslauselmaa, jossa todettiin, ettei hallitus ole tehnyt voitavaansa öljyn hinnankorotuksen vaikutuksen estämiseksi kuluttajahintoihin. Huhtikuussa 1974 SKDL:n edustajat tekivät välikysymyksen hallituksen harjoittamasta talouspolitiikasta ja vuoden 1975 toukokuussa tehtiin välikysymys jälleen talouspolitiikasta.

Vuoden 1975 puolella kävi ilmeiseksi, että Sorsan ja Virolaisen hallituksella oli huomattavia vaikeuksia jatkaa toimintaansa epäonnistuneen talouspolitiikan ja sisäisten ristiriitojen vuoksi. Vaaleja varten muodostettiin Liinamaan johdolla ns. virkamieshallitus, jotta hallitusvastuussa olleet puolueet olisivat voineet mennä vaaleihin näennäisesti ilman vastuuta harjoitetusta politiikasta. Vaalit merkitsivät kuitenkin SKDL:lle kannatuksen kasvua niin, että edustajien määrä eduskunassa nousi 37:stä 40:een.

Vaalien jälkeen SKDL osallistui hallitusneuvotteluihin, mutta hyväksyttävän hallitusohjelman saaminen tuotti melkoisia vaikeuksia. Neuvottelujen jatkuessa työllisyystilanne paheni entisestään, jolloin tasavallan presidentti Kekkonen teki aloitteen työllisyyshallituksen muodostamisesta. SKP:n keskuskomitea ja SKDL:n liittohallitus

sekä SKDL:n eduskuntaryhmä päättivät osallistua Mieltusen johdolla muodostettavaan hallitukseen. Päätös ei ollut yksimielinen. Työllisyystilanteen parantaminen määriteltiin hallituksen ensisijaiseksi tehtäväksi. SKDL:n eduskuntaryhmästä hallituksen jäseniksi tulivat Paavo Aitio (työllisyysministeri), Kauko Hjerppe (liikenneministeri) ja Kalevi Kivistö (toinen opetusministeri) sekä ryhmän ulkopuolelta Olavi Hänninen (asuntoministeri).

Aivan vuoden 1976 alussa SKDL:n edustajat jättivät eduskunnalle muistutuksen oikeuskanslerin menettelystä käsiteltäessä polttonesteiden hinnankorotusta valtioneuvostossa. Oikeuskanslerin laintulkinnan mukaan hallituksella ei ollut oikeutta estää Neste Oy:tä korottamasta polttonesteiden hintoja.

Vuoden 1973 valtiopäivillä ryhmän puheenjohtajana toimi Paavo Aitio ja varapuheenjohtajina Anna-Liisa Tiekso ja Taisto Sinisalo. Sihteeristöissä puheenjohtajien lisäksi olivat edustajat Ilkka-Christian Björklund, Ensio Laine, Irma Rosnell, Veikko Saarto, Kaisu Weckman ja Aulis Juvela.

Vuoden 1974 valtiopäivillä ryhmän puheenjohtajana toimi Paavo Aitio ja varapuheenjohtajina Veikko Saarto ja Taisto Sinisalo. Sihteeristöön puheenjohtajien lisäksi kuuluivat Ilkka-Christian Björklund, Aulis Juvela, Rauno Korpinen, Ensio Laine, Siiri Lehmonen ja Irma Rosnell.

Vuoden 1975 valtiopäivillä ryhmän puheenjohtajana toimi Paavo Aitio ja varapuheenjohtajina Veikko Saarto ja Taisto Sinisalo. Sihteeristöön kuuluivat puheenjohtajien lisäksi Aulis Juvela, Kalevi Kivistö, Rauno Korpinen, Ensio Laine, Siiri Lehmonen ja Irma Rosnell.

Vuoden 1975 II-valtiopäivien alussa ryhmän puheenjohtajana toimi Paavo Aitio ja varapuheenjohtajina Veikko Saarto, Taisto Sinisalo ja Kalevi Kivistö. Sihteeristöön kuuluivat puheenjohtajien lisäksi Aulis Juvela, Ensio Laine, Irma Rosnell ja Kaisu Weckman. Hallituksen muodostamisen jälkeen puheenjohtajaksi valittiin Veikko Saarto ja varapuheenjohtajiksi Helvi Niskanen ja Taisto Sinisalo.

Eduskuntaryhmän poliittisena sihteerinä on vuoden 1972 maaliskuusta lähtien toiminut Taisto Helenius, joka kuitenkin vuoden

1976 alussa siirtyi suorittamaan asevelvollisuuttaan, jolloin hänen tilalleen valittiin Erkki Virkkunen. Vuonna 1975 ryhmän toisena sihteerinä toimi Reijo Käkälä, joka kuitenkin siirtyi ministeri Kivistön poliittiseksi sihteeriksi. Ryhmän toimistosihteerinä on toiminut vuodesta 1973 Aino Talvio.

Vuoden 1975 eduskuntavaaleissa valitut SKDL:n kansanedustajat järjestöpiireittäin:

Etelä-Häme: Koskinen Aarne, Talvitie Helge (uusi) ja Tamminen Kauko.

Helsinki: Alenius Ele, Hyvönen Anna-Liisa, Saarinen Aarne ja Tuominen, Mirjam.

Joensuu: Puhakka Pauli.

Jyväskylä: Kivistö Kalevi ja Lehmonen Siiri.

Kainuu: Mustonen Heikki.

Kuopio: Männistö Lauha, Pulkkinen Aarne ja Vepsäläinen Osmo (uusi).

Kymi: Sinisalo Taisto.

Lappi: Ekorre Mikko, Koskenniemi Niilo ja Tennilä Esko Juhani (uusi).

Mikkeli: Ruotsalainen Unto (uusi).

Oulu: Hjerppe Kauko (uusi), Liedes Pentti, Niskanen Helvi ja Räsänen Pauli.

Pohj.-Häme: Honkonen Kuuno, Rekones Heimo, Stenius Marjatta (uusi) ja Weckaman Kaisu (vuoden 1976 alusta Weckmanin tilalle uutena Alppi Ulla-Leena).

Satakunta: Juvela Aulis, Järvenpää Matti ja Rosnell Irma.

Turku: Aitio Paavo, Jokinen Anna-Liisa, Laine Ensio ja Merisaari Arto (uusi).

Uusimaa: Björklund Ilkka-Christian, Kainulainen Markus (uusi), Saarto Veikko ja Uitto Pauli (uusi).

Vaasa: Jokiniemi Toivo, ja Wahlström Jarmo (uusia).

1. SKDL:n 10. liittokokous ja sen päätökset

SKDL:n 10. liittokokous pidettiin Porin kaupungin Teknisellä Ammattikoululla 14—15. 4. 1973. Liittokokoukseen osallistui 243 edustajaa, joista 153 edusti SKDL:n, 55 SKP:n, 18 SNDL:n, 14 SDNL:n ja 3 SOL:n järjestöjä. Edustajien lisäksi kokouksessa oli suuri joukko kokousseuraajia ja lehtimiehiä sekä kotimaisista päivälehdistä ja tietotoimistoista että ulkomaisista tiedotusvälineistä.

Kokouksen avauksen suoritti liiton puheenjohtaja Ele Alenius, sisäpoliittisen ja kansainvälisen tilannealustuksen esitti Anna-Liisa Tiekso. Kalevi Kivistö ja Erkki Rautee käsittelivät alustuksissaan SKDL:n asemaa, tehtäviä ja kehitystä 1970-luvulla.

SKDL:n 10. liittokokous kokoontui ajankohtana, jolloin juuri oli tehty poikkeuslailla päätös Urho Kekkosen presidenttikauden jatkamisesta neljällä vuodella. Kamppailu Suomen EEC-ratkaisua vastaan oli tuolloin keskeisenä käynnissä ja luonnollisesti tämä heijastui myös kokouksen puheenvuoroissa ja päätöksissä, joissa suunnitelma sai ankaran tuomion.

SKDL:n 10. liittokokous oli ennen muuta työkokous, jossa käsiteltiin liiton kehittämistä kommunistien, sosialistien ja muiden demokraattisten voimien yhteistyöjärjestönä. Liittokokousta oli edeltänyt perusjärjestöissä keskustelu SKDL:n olemuksesta ja tehtävistä sekä ns. poliittisen asiakirjaluonnoksen käsittely. SKP oli myös toimeenpannut puoluekeskustelun SKDL:n ja SKP:n suhteista sekä SKDL:n luonteesta. Näistä kysymyksistä käytti 10. liittokokouksessa laajan puheenvuoron SKP:n puheenjohtaja Aarne Saarinen.

10. liittokokouksen merkittävimpänä asiakirjana voitaneen pitää kokouksessa hyväksyttyä SKDL:n poliittista toimintaohjelmaa, jossa käsitellään yhteiskunnallisen taistelun sosiaalista ja poliittista taustaa sekä yhteiskunnallisen kehityksen pääpiirteitä Suomessa. Tältä pohjalta ohjelmassa asetetaan SKDL:n toiminnan tavoitteet yhteiskuntaelämän eri osa-alueilla tapahtuvassa toiminnassa.

Tavoitteeksi asetetaan yhteistyön lisääminen sosialististen maiden kanssa, maan tasapainoinen kehittäminen, työtätekevien ihmis-

ten taloudellisen ja sosiaalisen aseman parantaminen ja tuloerojen kaventaminen korottamalla tuntuvasti pienituloisten väestöryhmiä tuloja, asuntotuotannon lisääminen, yhtenäisen koulutusjärjestelmän aikaansaaminen ja kulttuurissa vallitsevan eriarvoisuuden poistaminen. Poliittisessa toimintaohjelmassa todetaan taloudellisen harvoinvallon rajoittavan demokratiaa ja siksi tehtäväksi asetetaan suurpääoman vallan rajoittaminen ja vastaavasti kansalaisten ja heidän valitsemiensa edustuselinten vallan laajentaminen mm. eduskunnan valtaa lisäämällä sekä toteuttamalla työpaikka-, yritys- ja kouludemokratia. Ohjelmassa asetetaan tehtäväksi yhteistyön kehittäminen kaikkien niiden voimien kesken, joilla on samansuuntaisia tavoitteita kuin SKDL itselleen asettaa. Erityisesti tällöin korostetaan työväenliikkeen yhteistyön välttämättömyyttä, sillä ilman työväenluokan toimintayhtenäisyyttä ei ole luotavissa myöskään laajempaa demokraattisten voimien yhteisliittoutumaa, kuten toimintaohjelma toteaa.

Ohjelman lopussa todetaan, että suomalaiset voivat parhaiten edistää turvallisuutta, rauhaa ja solidaarisuutta kansojen kesken puolustamalla ja kehittämällä maamme rauhanomaista peruslinjaa, joka perustuu yya-sopimukseen Neuvostoliiton kanssa ja pysyviin luottamuksellisiin suhteisiin maittemme välillä.

Liittokokouksen hyväksymässä sisäpoliittisessa lausumassa asetetaan tavoitteeksi kansalaisten aseman kaikinpuolinen parantaminen ja määritellään ajankohdan keskeiset kamppailutavoitteet.

Suomen ja Neuvostoliiton välisen yya-sopimuksen 25-vuotispäivän johdosta antamassaan lausumassa 10. liittokokous ilmaisee tyytyväisyytensä sen johdosta, että yya-sopimuksen merkitys tunnustetaan entistä laajemmissa kansalaispiireissä ja että sopimuksesta on muodostunut maamme kansainvälisen aseman perusta. Samalla liittokokous pitää välttämättömänä, että sopimuksen pohjalta kehitetään edelleen maittemme välisiä suhteita erityisesti kaupan ja taloudellisen yhteistyön laajentamiseksi.

Kansainvälispoliittisessa lausumassa 10. liittokokous korostaa, että maamme pyrkimyksenä on — Suomen ja Neuvostoliiton välisen yya-sopimuksen pohjalta toimien — kansainvälisen jännityksen lieventäminen, rauhantilan vahvistaminen, turvallisuuden ja kanso-

jen keskeisen yhteistyön edelleen kehittäminen sekä kansojen itsemääräämisoikeuden turvaaminen.

Tämän lisäksi SKDL:n 10. liittokokous hyväksyi lausuman vasemmiston yhteistyöstä, jossa korostetaan työväenliikkeen yhteistyön merkitystä ja nähdään se perustana myös laajemmalle demokraattisten voimien yhteistyölle.

Järjestöpoliittisessa lausumassa määritellään SKDL:n yhteiskunnallinen asema vasemmistolaisena poliittisena yhteistoimintajärjestönä, joka samalla on kaikkien vasemmistolaisten työväenliikkeen poliittisten järjestöjen yhteistoiminnan muoto.

2. SKDL:n yhteisöjäsenet

SKDL:n yhteisöjäseniä ovat Suomen Kommunistinen Puolue, Suomen Naisten Demokraattinen Liitto, Suomen Demokraattinen Nuorisoliitto ja Sosialistinen Opiskelijaliitto.

SKDL:n sosialistit ovat järjestäneet keskinäistä yhteistyötä valtakunnallisen yhteistyötoimikunnan kautta. Sen tehtävänä on SKDL:n yhteistyöluonteen mukaisesti edistää SKDL:n sosialistien keskinäistä yhteydenpitoa ja koko SKDL:n toimintaa.

Yhteisöjäsenten ja SKDL:n omien yhdistysten yhteenlaskettu jäsenmäärä on noin 175 000. SKDL:n ja sen yhteisöjäsenten perusjärjestöjen kokonaismäärä on noin 4 600.

3. Liittoneuvosto

Liittokokousten välisenä aikana liiton ylintä päätäntävaltaa käyttää kolme kertaa vuodessa kokoontuva liittoneuvosto. Liittokokous valitsee liittoneuvostoon jokaisesta piirijärjestöstä sen ehdotuksen perusteella yhden varsinaisen ja hänelle henkilökohtaisen varajäsenen. Kaksikielisistä piireistä valitaan lisäksi yksi ruotsinkielinen jäsen ja hänelle varajäsen. Yhteisöjäsenillä on niiden jäsenmäärään perustuva edustus liittoneuvostossa. Näiden sekä puheenjoh-

tajan ja varapuheenjohtajan lisäksi liittoneuvostoon valitaan 10 muuta jäsentä ja heille varajäsenet. Yhteensä liittoneuvostoon kuuluu tällä hetkellä 45 varsinaista ja 43 varajäsentä.

10. liittokokouksen valitsemana puheenjohtajana on toiminut Paavo Aitio ja varapuheenjohtajana Ensio Laine.

Liittoneuvostoon ovat kuuluneet:

Piirijärjestöjen edustajat

Varsinaiset jäsenet:

ETELÄ-HÄME:

Paavo Ranta

ay-toimitsija

ETELÄ-SAIMAA:

Aimo Forsman

työmie

HELSINKI:

Kalevi Kilpi

valtiot.maist.

RUOTS. HELSINKI:

Bo-Axel Gustafsson

asiamies

JOENSUU:

Simo Seppo

apul.prof.

JYVÄSKYLÄ:

Yrjö Siekkinen

ruiskumest.

KAINUU:

Heikki Mustonen

kansanedustaja

KOKKOLA:

Toivo Jokiniemi

konttorinjohtaja

Varajäsen:

Yrjö Naskali

kirvesmies

Jussi Huuskonen

taloudenhoitaja

Kalevi Suomela

opettaja

Svanvit Björkqvist

matkatoim.virk.

Teuvo Oinonen

rak.työl.

Väinö Vahlman

koneasentaja

Rauno Korpinen

koulunjohtaja

Esko Kaikkonen

lehtori

KUOPIO:

Tauno Holopainen
pienviljelijä

KYMI:

Valde Kasari
panostaja

LAPPI:

Mauno Karvo
puuseppä

MIKKELI:

Unto Lappalainen
koulutoimenjoht.

OULU:

Juhani Vähäkangas
mittarinlukija

POHJOIS-HÄME:

Rauno Setälä
päätoimittaja

SATAKUNTA:

Pekka Hakala
postimies

VARSINAIS-SUOMI:

Aimo Laiho
maanvilj.

RUOTS. VARSINAIS-SUOMI:

Ossi Söderström
sähköasentaja

UUSIMAA:

Pauli Uitto.
ay-toimittaja

RUOTS. UUSIMAA:

Viking Sundberg
työturvallisuuspäällikkö

VAASA:

Heikki Järvenpää
opettaja

Osmo Vepsäläinen
kaupunginkamreeri

Kari Sahari
kivityömies

Pirkko Suosalo-Laukkanen
tsto apul.

Laila Pöllänen
ompeleja

Vappu Säilynoja
kättilö

Heikki Kulmala
puhelinmest.

Matti Valkila
terveystarkastaja

Matti Saarinen
opettaja

Robert Henriksson
peltiseppä

Esko Aalto
myyjä

Ake Rehn
postimiesten esimies

Leo Lehto
työturvallisuuspäällikkö

RUOTS. VAASA:

Marlene Eriksson
opiskelija

Klas-Erik Isaksson
sähköasentaja

Yhteisöjäsenjärjestöjen edustajat**SKP**

Ville Pessi
sihteeri
Erkki Kivimäki
sihteeri
Olavi Hänninen
sihteeri
Olavi Poikolainen
sihteeri
Eero Tuominen
sihteeri

SNDL

Eeva-Kaisa Laakkonen
toimitsija
Marja-Leena Niitemaa
toimitsija

SDNL

Esko Piippo
opettaja
Ulla-Leena Alppi
pääluottamusm.
Ritva Oesch
opiskelija

SOL

Juhani Artto
toimittaja
Heikki Sneck
opiskelija

Leo Suonpää
toimitsija
Erkki Kauppila
sihteeri
Ossian Sjöman
pääsihteeri
Olavi J. Laine
sosiaalipääll.
Ossi Nurminen
sihteeri

Rauni Kauppinen
piirisihteeri
Helvi Tarvainen
emäntä

Timo Laaksonen
korj. mies
Liisa Stähle
opiskelija
Lauri Hokkanen
toiminnanjohtaja

Aki Linden
opiskelija
Hannu Siren
opiskelija

Muut jäsenet

Jarl Sund
puh.joht.
Väinö Kiuru
isännöitsijä
Martti Mellais
opiskelija
Toivo Pesu
verotarkastaja
Erkki Viita
pääluottamusmies
Matti Lehto
maisteri
Maija Aalto
opiskelija
Fjalar Björkqvist
osastopäällikkö
Keijo Yrjölä
piirisihteeri
Kauko Hjerppe
tarkastaja

Holger Nieminen
ay-toimitsija
Eeva Hakala
ay-toimitsija
Helinä Tuominen
osastosihteeri
Lauri Hämäläinen
seppä
Kai Linnilä
toimittaja
Esko Helle
hammaslääkäri
Leevi Lehto
toimitsija
Gunnar Asplund
maisteri
Jaakko Harjula
toimitsija
Eila Rapio
pienvilj. vaimo

Liittoneuvoston jäsenistä on kertomuskauden aikana kuoleman kautta poistunut riveistämme toveri Rauno Setälä.

Liittoneuvosto on kokoontunut liittokokousten välisenä aikana 8 kertaa. Liittoneuvoston kokouksessa 21.—22. 9. 1973 käsiteltiin poliittista tilannetta, talous- ja asuntopoliittisia kysymyksiä sekä järjestöpoliittisia tehtäviä, 16. 12. 1973 poliittista tilannetta ja maatalouspoliittisia kysymyksiä, 30. 3. 1974 poliittista tilannetta ja liikennepoliittista ohjelmaluonnosta, 5. 10. 1974 poliittista tilannetta ja valtiosääntöuudistusta, 14. 12. 1974 poliittista ja taloudellista tilannetta sekä pienyritystien asemaa, 15. 2. 1975 Suomen poliittista tilannetta, kansainvälispoliittisia kysymyksiä, E-vaalien ja valtiolisten vaalien valmisteluja sekä liiton johtoehtien toimintaa 10. liittokokouksen jälkeiseltä ajalta, 26.—27. 4. 1975 poliittisia kysy-

myksiä, presidentinvaaliasioita, Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden edelleenkehittämisestä ja työsuojelu- ja koulutuspoliittisia ohjelmaluonnoksia, 25.—26. 10. 1975 poliittista tilannetta, kuntien taloudellista asemaa ja kansainvälisiä kysymyksiä.

Liittoneuvoston kokouksiin ovat osallistuneet myös liittohallituksen ja sihteeristön jäsenet.

4. Liittohallitus

SKDL:n 10. liittokokous valitsi liiton puheenjohtajaksi kansanedustaja Ele Aleniuksen, I varapuheenjohtajaksi kansanedustaja Aarne Saarisen ja II varapuheenjohtajaksi kansanedustaja Anna-Liisa Tiekson sekä pääsihteeriksi Aimo Haapasen.

Lisäksi liittohallitukseen ovat kuuluneet seuraavat 20 varsinaista ja 8 varajäsentä:

Varsinaiset jäsenet:

Ilkka-Christian Björklund
Simo Elomaa
Matti Järvenpää
Reijo Kalmakurki
Kalevi Kivistö
Selim Knuth
Niilo Koskenniemi
Ilmari Kosonen
Jaakko Laakso
Oiva Lehto
Lauha Männistö
Helvi Niskanen
Pauli Puhakka
Terho Pursiainen
Erkki Rautee
Heimo Rekonen

kansanedustaja
SAK:n II sihteeri
kansanedustaja
toimittaja
kansanedustaja
maatalouskonsulentti
kansanedustaja
metalliliiton II puh.joht.
opiskelija
sihteeri
kansanedustaja
kansanedustaja
kansanedustaja
osastopäällikkö vt.
tutkimussihteeri
kansanedustaja

Pekka Saarnio	SDNL:n puheenjohtaja
Veikko Saarto	kansanedustaja
Kyösti Suonio	luonnontiet. kand.
Mauno Tamminen	apulaisjohtaja

Varajäsenet:

Sven Ahlroth	toimittaja
Raija Alho	lääkäri
Väinö Hietaniemi	sosiaalityöntekijä
Ilkka Järvinen	toimitsija
Unto Järvinen	toimittaja
Martti Kinnunen	autonasentaja
Veikko Salmi	kansanedustaja
Taisto Terävä	apulaiskaupunginsihteeri

Liittohallituksen sihteereinä ovat toimineet Matti Koskelo, Pauliina Murto, Antero Hautaniemi ja Antti Jäntti.

Liittohallitus on kokoontunut v. 1973 maaliskouluuussa 10 kertaa, v. 1974 19 kertaa, v. 1975 17 kertaa ja v. 1976 tammi-toukokuussa 11 kertaa. Lukuihin sisältyvät v. 1975 kaksi yhteistä kokousta eduskuntaryhmän kanssa, joihin ensi kerralla osallistui myös SKP:n poliittinen toimikunta ja toisella kerralla SKP:n keskuskomitea.

Liittohallituksen kokouksiin on osallistunut myös liittoneuvoston puheenjohtaja sekä liiton sihteeristön jäsenet.

Kesällä 1975 eduskuntavaalien edellä liittohallitus muodosti työvaliokunnan johtamaan liiton eduskuntavaalitehtävien toteuttamista.

5. Sihteeristö

Sihteeristön tehtävänä on valmistella asiat liittohallituksen käsitteilyyn ja huolehtia päätösten toimeenpanosta liiton toimiston, eri jaostojen ja työryhmien kanssa sekä hoitaa yhteydenpitoa piirijärjestöihin. Sihteeristö on työskennellyt pääsihteerin ja apulaispää-

sihteerin johdolla kokoontuen vähintään kerran viikossa.

10. liittokokouksen jälkeen ovat sihteeristöstä eronneet toimistosihteeri Eero Krook, tutkimussihteeri Terho Pursiainen, kulttuurisihteeri Ismo Porna, koulutuspoliittisia asioita valmisteleva tutkija Reijo Käkeli.

Sihteeristön kokoonpano oli 1. 3. 1976 seuraava: Aimo Haapanen, pääsihteeri; Jorma-Antero Hentilä, apulaispääsihteeri; Antero Hautaniemi, järjestösihteeri; Antti Jäntti, osuustoimintasihteeri; Matti Koskelo, toimistosihteeri; Ilja Koskinen, paikallishallintoasiain sihteeri; Pertti Kovács, tiedotussihteeri; Runar Nordgren, ruotsalaisihteeri; Sulo Nurmi, taloudenhoitaja. Sihteeristön toimintaan on osallistunut myös SKDL:n Yhteisrahaston ja Kansan Keskus-Kassan taloudenhoitaja Eira Roiha sekä SKDL:n Helsingin piirijärjestön piirisihteeri Voitto Hakola ja hänen jälkeensä Veikko Koivisto sekä SKDL:n Uudenmaan piirijärjestön piirisihteeri Matti Vesterinen.

ARVIOTA SKDL:n JÄRJESTÖPOLIITTISESTA TILASTA

SKDL:n 10. liittokokouksen hyväksymän järjestöpoliittisen päätöslauselman mukaisesti on pyritty kehittämään liiton yhteistointialuonnetta. Liiton perusjärjestöihin on tullut jatkuvasti uusia ihmisiä, jotka ovat halunneet osallistua poliittiseen toimintaan SKDL:n kautta ja antaa siten oman osuutensa kansandemokraattisen liikkeen toiminnan voimistamiseksi. Erityisesti on pyritty kehittämään liiton toimintaa asutuskeskuksissa sekä eri ammatti- ja harrastusalojen piirissä. Tämä on samalla merkinnyt toiminnan monipuolistumista ja vaikutuksemme kasvua.

Kertomuskauden aikana on muodostunut joukko kulttuuridemokraattien yhdistyksiä, jotka ovat merkittäväällä tavalla edistäneet kansandemokraattisten järjestöjen kulttuurialan harrastustoiminnan ohella myös liikkeemme piirissä tapahtuvaa kulttuuripoliittista keskustelua. Perinteisesti SKDL:n jäsenkentässä on toiminut ammattiyhdistyksiä, joiden toiminta viime vuosina on selvästi vilkastunut.

Samalla poliittinen järjestäytyminen SKDL:n järjestöihin on ulotunut aloille, joiden piirissä se aikaisemmin on ollut lähes olematonta.

Voimakkaasta muuttoliikkeestä johtuen syrjäalueiden pienissä kylissä yhdistystoiminta on laimentunut nuorten ja aktiivisten jäsenten muutettua pois paikkakunnalta. Tämä on johtanut yhdistysten toiminnan sammumiseen. Toiminnan lamaantumista on pyritty torjumaan yhdistämällä pieniä yhdistyksiä suuremmiksi alue- tai kuntayhdistyksiksi. Tällä tavalla on toimintamme jatkuvuus turvattu monilla muuttotappioalueilla vaikka sen seurauksena yhdistysten kokonaismäärä onkin hieman laskenut.

Eräänä toimintaamme vaikeuttaneena tekijänä ovat edelleenkin liikkeemme piirissä vallitsevat sisäiset vaikeudet. Niillä on ollut kielteinen vaikutuksensa liiton järjestölliseen kehitykseen. Näistä vaikeuksista huolimatta liiton toiminta on ollut menestyksellistä, mikä näkyy mm. jäsenmäärän ja kannatuksemme kasvussa sekä toiminnan voimistumisessa.

Järjestökamppailu

9. liittokokouksen päätöksellä aloitettu järjestökamppailu jatkui 10. liittokokouksen jälkeenkin. Kamppailun tulokset muodostuivat kokonaisuudessaan hyviksi. Niinpä kamppailukauden aikana SKDL:ään liittyi 13 561 uutta jäsentä, perustettiin 129 yhdistystä ja elvytettiin toimintaan 183 yhdistystä.

Järjestökamppailun III jakso, joka päättyi 30. 5. 1973 keskittyi erityisesti opinto-, valistus- ja tiedotustoiminnan tehostamiseen.

Opintotoiminnassa korostimme opintokerhotoiminnan sekä kurssitoiminnan kehittämistä. Niinpä kamppailukauden aikana opintokerhojen määrä nousi v. 1972 395 kerhosta 574 kerhoon vuotena 1973. Kursseja järjestettiin yhteensä 200, joille osallistui 5 659 järjestöjemme jäsentä. Yleisötilaisuuksia oli 2 511 ja niissä yleisöä 298 682 henkilöä. Vaalirahoitustoiminnassa SKDL:n järjestöjen osuus oli yli 50 000 mk ja kansandemokraattisten päivälehtien levikki kasvoi 10 %.

Järjestökamppailun III vaiheen tulokset 1. 9. 1972—30. 5. 1973.

I sarja

1. Oulun	piirijärjestö	1 086,7 pist.
2. Lapin	"	906,6 "
3. Satakunnan	"	732,2 "
4. Helsingin	"	720,2 "
5. Varsinais-Suomen	"	694,4 "
6. Kuopion	"	670,9 "
7. Uudenmaan	"	613,7 "
Tampereen tsto		574,6 "

II sarja

1. Jyväskylän piirijärjestö	661,5 pist.
2. Kainuun	644,1 "
3. Vaasan	627,0 "
4. Etelä-Hämeen	480,8 "
5. Kymen	473,1 "
6. Etelä-Saimaan	358,0 "
7. Kokkolan	354,6 "
8. Mikkelin	247,6 "
9. Joensuun	227,3 "

Jäsenhankinta- ja toimintakamppailu 1975—76

Vuoden 1975 keväällä liittohallitus päätti järjestää vuoden kestävän jäsenhankinta- ja toimintakamppailun, joka alkoi 1. 5. 1975 ja päättyi 1. 5. 1976. Kamppailu liittyi osana SKDL:n 11. liittokokouksen valmisteluihin. Samalla pyrittiin voimistamaan toimintaamme valmistauduttaessa eduskunta- ja kunnallisvaaleihin. Kamppailun pääkysymyksiä olivat jäsenhankinnan lisäksi järjestötoiminnan voimistaminen vuosikokoukaskamppailun avulla sekä lehti-levikkityö.

Tulokset osoittavat, että kamppailu oli tarpeellinen ja erikoisen ilahduttavaa on ollut toimintamme kehittyminen useiden Etelä-Suomen piirien alueella, joissa edellisen kamppailun aikana ei vielä oikein päästy vauhtiin. Kamppailun aikana on 20. 2. 1976 mennessä liittynyt SKDL:ään 3 364 uutta jäsentä. Vuosikokouksensa sääntömääräisenä aikana järjestivät lähes kaikki toimivat yhdistykset ja kansandemokraattisten lehtien levikissä tapahtui 20. 2. 1976 mennessä edelliseen vuoteen verrattuna nousua 3,9 prosenttia. Kokonaislevikin kasvu v. 1973 helmikuusta v. 1976 helmikuuhun oli 25,1 %.

Piirien keskeisen kamppailun lopulliset tulokset selviävät 20. 5. 1976 mennessä ja julkaistaan liittokokouksessa.

SKDL:n piirijärjestöt

Liiton yhteydessä toimii 17 piirijärjestöä. Mm. Hämeen Yhteistyön päätoimittajakiistan vuoksi häiriintyneitä järjestösuhteista SKDL:n Pohjois-Hämeen piirijärjestön kanssa ei useista neuvottelukosketuksista huolimatta ole saatu ratkaistuksi tavalla, joka olisi mahdollistanut normaalien järjestösuhteiden hoidon piirijärjestön kanssa. Tämän vuoksi liiton järjestöllistä ohjausta Pohjois-Hämeen järjestöpiirin alueella on edelleen hoidettu SKDL:n Tampereen toimiston kautta. Tällä tavalla on turvattu liiton ohjaustyön jatkuvuus myös tämän piirijärjestön alueelle järjestöihin, jotka ovat halunneet edistää SKDL:n toimintaa liittokokouksen päätösten mukaisella tavalla.

Vaikeasta taloudellisesta tilanteesta johtuen piirijärjestöt muodostavat erään liiton toiminnan vaikeista pullonkauloista. Useissa piireissä on vain osapalkkainen tai osan vuodesta työskentelevä piirisihteeri, mikä tietysti haittaa piirijärjestöjen toimintaa ja poliittista ohjaustyötä. Osittain tilannetta helpottaa piiriaktiivin uhrautuva toiminta piirien ohjaustoiminnassa, mistä kiitos ja tunnustus näille aktiivitovereille.

Toimintakaudelle ajoittuivat vuoden 1975 syksyllä suoritettut eduskuntavaalit sekä vuoden 1975 keväällä suoritettut E-osuusliikkeiden vaalit. Nämä yhdessä toimintakauden aikana järjestettyjen lukuis-

ten ammattiyhdistysliike-, yliopisto- ja kouluneuvostovaalien kanssa ovat aiheuttaneet paljon työtä piiriemme johtoilimille ja niiden jäsenille. Osin esimerkiksi keväällä 1975 alkanut jäsenhankinta ja toimintakamppailu kärsi alkuvaiheessa syksyn eduskuntavaalien työpaineesta. Toisaalta vilkas poliittinen toiminta auttaa myös kamppailutehtävien hoitamista, muodostavathan ne erään osan kokonaistoiminnasta.

9. liittokokouksen päätöksellä järjestetyn piirijärjestöjen keskeisen toimintakilpailun III vaihe päättyi 15. 5. 1973. Vuoden kestävä jäsenhankinta- ja toimintakamppailu 1. 5. 1975—1. 5. 1976. Molempien kamppailujen tulokset julkaistaan erikseen. Jäseniä piiritomikunnissa on yhteensä 547 ja heidän keski-ikä on 40 vuotta.

SKDL:n kunnallisjärjestöt

SKDL:n omien yhdistysten ja SKDL:n yhteisöjäsenten perusjärjestöjen yhteyselimenä kuntatasolla toimivat SKDL:n kunnallisjärjestöt. Ne ohjaavat jäsenjärjestöjensä ja kunnallisissa luottamustehtävissä toimivien kansandemokraattien kunnallispoliittista toimintaa sekä SKDL:n perusjärjestöjen järjestöllistä työtä.

Kunnallispoliittinen ohjaustyö ja yleensä kunnallisten asioiden käsittely on edelleenkin monien kunnallisjärjestöjen tärkein toiminta. Tämän ohella ovat mm. vaaleista aiheutuvat yleispoliittiset tehtävät sekä järjestöllinen ohjaustyö kuitenkin saamassa entistä tärkeämmän osuuden kunnallisjärjestöjen toiminnassa. Tämän suuntaista kehitystä on pidettävä myönteisenä ja sitä tulisi voimakkaasti tukea.

Liikkeemme piirissä ilmenevät ongelmat ovat eräin paikoin heijastuneet myös kunnallisjärjestöjen toiminnassa, vaikeuttaen tällaisissa tapauksissa kunnallisjärjestöjen yhtenäistä toimintaa tehtäviensä toteuttamisessa.

Vuoden 1975 lopussa SKDL:ään kuului 257 kunnallisjärjestöä (v. 1972 257 ja v. 1969 276); toimivia näistä oli 239 (v. 1972 229). Vaikka kuntaliitokset ovatkin vähentäneet kunnallisjärjestöjen määrää, on toisaalta uuden kunnallisvaalilain seurauksena tullut tarve viral-

listaa aikaisemmin epävirallisena toimineita kunnallisia yhteistyö-elimii. Tästä johtuen kunnallisjärjestöjen kokonaismäärä ei ole muuttunut, mutta useissa tapauksissa niiden toiminnallisuus on selvästi kohonnut.

SKDL:n yhdistykset ja jäsenistö

SKDL:n yhdistysten kokonaismäärä oli 31. 12. 1975 1 764 yhdistystä (v. 1972 1 811 ja 1969 1 731). Toiminnassa oli 1 433 yhdistystä. Vaikka 10. liittokokouksen jälkeen on perustettu 80 yhdistystä, tapahtui yhdistysten kokonaismäärässä laskua, koska muuttotappio-alueilla tapahtuu yhdistysten yhdistämistä suuremmiksi kokonaisuuksiksi tai edellytykset yhdistystoiminnalle väen poismuuton seurauksena loppuvat. Ilahduttavaa on kuitenkin SKDL:n perusjärjestöorganisaation laajeneminen alueilla, joilla ennen ei ole liik-keemme perusjärjestötoimintaa ollut. Tämän ohella on ammattiala- ja harrastusalayhdistysten toiminnan avulla järjestötoimintamme voimistunut uusien väestöryhmien keskuudessa.

Yhdistyksistä toimi kaupungeissa, kauppaloissa ja asutustaajamissa 665 eli 37,7 % kaikista yhdistyksistä (v. 1972 539 eli 29,77 % ja v. 1969 481 eli 27,79 %). Maaseudulla toimi vastaavasti 1 099 yhdistystä eli 62,3 % (v. 1972 1 272 yhdistystä eli 70,23 % ja v. 1969 1 250 eli 72,21 %). Ammattiala- ja työpaikkayhdistyksiä on 105 (v. 1972 niitä oli 72 ja v. 1969 30).

SKDL:ään on kertomuskauden aikana liittynyt 29. 2. 1976 mennessä 6 731 uutta jäsentä. Koska muuttoliikkeen ja muiden tekijöiden seurauksena vuosittain osa jäsenistöstä jää toiminnan ulkopuolelle, ei jäsenmäärän kasvu ole tätä luokkaa. Liittokokouksen päätöksiin perustuvat toimenpiteet rästäläisyyden vähentämiseksi ovat tuottaneet tuloksia, mutta siitä huolimatta rästäläisyys ja sen poistamiseksi tapahtuvat toimenpiteet tulee edelleenkin ottaa vakavasti toiminnassamme huomioon.

SKDL:n kokonaisjäsenmäärä oli 31. 12. 1975 56 561 jäsentä. Näistä rästäläisiä 10 328 jäsentä oli 18,2 % jäsenistä (v. 1972 jäseniä oli

55 767, joista rästäläisiä 10 748 eli 19,3 % ja v. 1969 51 529 jäsentä, joista rästäläisiä 11 537 eli 22,4 %).

Asutuskeskuksissa asui jäsenistöstä 57,8 % ja maaseudulla 42,2 %. Tämä merkitsi, että ensimmäisen kerran olemme tilanteessa, jolloin SKDL:n jäsenistön enemmistö asuu asutuskeskuksissa. Muutos kuvastaa osaltaan maassamme tapahtunutta väestö- ja elinkeinorakenteen muutosta. Vastaavat luvut vuodelta 1972 olivat 48,8 % kaupungeissa ja 51,2 % maaseudulla sekä 1969 40,8 %—59,2 %.

Jäsenistön yhteiskunnallinen kokoonpano oli 31. 12. 1975 seuraava (suluissa v. 1972 ja 1969):

Työläisiä	70,94 %	(69,81 % ja 71,80 %)
Pienviljelijöitä ja kalastajia	16,61 %	(17,35 % ja 19,68 %)
Henkisen työn tekijöitä, opiskelijoita ja pienyrittäjiä	12,45 %	(12,84 % ja 8,51 %)

SKP:n jäsenyyteen kuului 23,35 % SKDL:n yhdistysten jäsenistä (v. 1972 25,06 ja 1969 26,41 %).

SKDL:n jäsenistön keski-ikä on 44 vuotta (v. 1972 44,69).

SKDL:n jäsenistä on naisia 28,08 % (v. 1972 28,85 %).

SKDL:n yhdistysten johtokunnissa on jäseniä yhteensä 8 842 ja heidän keski-ikänsä 44 vuotta.

SKDL eri järjestöissä

SKDL:n on seuraavien kansalaisjärjestöjen jäsen: Demokraattisten Kustantajain Liitto, Kansan Sivistystyön Liitto, Folkets Bildningsförbund, Kansan Radioliitto, Kansandemokraattinen Raittiusliitto, Kansan Talojen Liitto, Kulttuurityön Keskus, Suomen Rauhanpuolustajat, Suomi—Neuvostoliitto-Seura, Suomi—Chile-Seura ja Suomi—Vietnam-Seura.

Jaostot

Liittohallituksen alaisuudessa ovat liittokokousten välisenä aikana toimineet seuraavat pysyvät tai pysyväisluontoiset jaostot, toimikunnat ja työryhmät: kansainvälispoliittinen jaosto, talouspoliit-

tinen jaosto, maatalouspoliittinen jaosto, sosiaalipoliittinen jaosto, kulttuuri- jaosto, paikallishallintoasiain jaosto, ruotsalaisjaosto, osuustoimintajaosto, järjestöjaosto, talousjaosto, tiedotusjaosto ja vaali- jaosto, liikennepoliittinen toimikunta, ympäristöpoliittinen toimikunta, asuntopoliittinen toimikunta, pienyrittäjätoimikunta, koulutuspoliittinen toimikunta, yleisradiopoliittinen toimikunta ja työsuojelutomikunta sekä terveyspoliittinen työryhmä, oikeuspoliittinen työryhmä, veropoliittinen työryhmä, korkeakoulupoliittinen työryhmä, puolustuspoliittinen työryhmä, datapoliittinen työryhmä ja lasten oikeuksien työryhmä.

Tämän lisäksi ovat sihteeristö, jaostot ja toimikunnat asettaneet erityistä tehtävää varten lukuisan määrän työryhmiä. Ne ovat käsitelleet alansa erityiskysymyksiä ja valmistaneet aineistoa sihteeristön jaostojen ja toimikuntien käyttöön.

Opintotoiminta

10. liittokokouksessa ja sen päätöksissä korostettiin opintotoiminnan merkitystä aktiivisuuden ja yhteistoiminnan kehittämisessä sekä tavoitteiden ja luonteen tunnetuksi tekemisessä. Tämän pohjalta asetetaan tavoitteeksi opintotoiminnan voimistaminen mm. opintokerhojen perustamisen avulla. Kertomuskauden aikana onkin SKDL:n järjestöissä toimivien opintokerhojen määrä kehittynyt seuraavasti:

KSL:ään ilmoittautuneet kerhot:

Työkausi	Kerhoja
1970—71	244
1971—72	395
1972—73	574
1973—74	623
1974—75	606

FBF:ään ilmoittautuneet kerhot:

1970—71	36
1971—72	54
1972—73	41
1973—74	34
1974—75	24

Opintokerhotoiminnan laajentamiseksi ja kerhojen opintotoiminnan tason kohottamiseksi on KSL:n toimesta järjestetty runsaasti opinto-ohjaajien kursseja, joille myös SKDL:n opintokerhojen ohjaajat ja niiksi aikovat ovat osallistuneet.

Opintokerhotoiminnan voimistamisen ohella on yhteistyössä Sirola-opiston kanssa järjestetty Sirola-opistossa useita kursseja vuosina 1973—75 sekä ohjattu SKDL:n jäseniä muille Sirola-opistossa järjestetyille kursseille. Lisäksi piirien, kunnallisjärjestöjen ja yhdistysten toimesta on järjestetty runsaasti lyhytkurssitoimintaa.

Opinto- ja koulutustoiminnan kehittämistä on haitannut liiton toimistossa vallitseva työvoimapula, josta johtuen koko tämän alan tehtäväkenttä on jouduttu hoitamaan sivutoimisesti eivätkä tulokset tästä johtuen ole parhaita mahdollisia.

Valtakunnalliset juhlatapahtumat ja muut yleisötilaisuudet

Vuosi 1974 oli SKDL:n perustamisen 30-toimintavuosi, joka omistettiin kansandemokraattisen liikkeen yhteiseksi juhluvuodeksi. Sen aikana järjestettiin suuri määrä erilaisia juhlatapahtumia eri puolilla maata. Kansandemokraattisen liikkeen perustamisen pääjuhlaa vietettiin helluntaina kesäkuun 1—2. päivinä 1974 Helsingissä. Näille juhlille osallistui suuri joukko sosialististen ja kapitalististen maiden veljesjärjestöjen valtuuskuntia antaen näin arvokkaan kansainvälisen panoksen juhlatapahtumillemme. 1. 6. vietti SKP julkisen toimintansa 30-vuotisjuhlaa Olympiastadionilla ja seuraavana päivänä 2. 6. vietti perustamisensa 30-vuotisjuhlaa SKDL Kai-saniemen puistossa. Molempia juhlia edelsivät mahtavat kymmen-

tuhantiset juhla-kulkuet. Olympiastadionilla juhlaan osallistui 40 000 henkeä ja Kaisaniemen juhlaan n. 35 000 henkeä.

Pääjuhlien lisäksi järjestettiin 30-vuotisjuhlien yhteydessä mm. SDNL:n 30-vuotisjuhla sekä useita muita juhlatilaisuuksia, erilaisia tapaamis- ja keskustelutilaisuuksia sekä useita näyttelyjä. Lisäksi juhlien ajan toimi Messuhallissa pioneerien toimintakeskus. Juhlisiin liittyivät myös SNDL:n liittokokous sekä SOL:n konferenssi.

Vuoden 1973 elokuussa vietettiin valtakunnallisia Suomen vanhan työväenpuolueen Forssan puoluekokouksen 70-vuotisjuhlia Forssassa. Juhlien järjestelyistä vastasivat SKDL:n ja SKP:n lisäksi SDNL, SNDL ja SDPL. Juhlille osallistui noin 10 000 liikkeemme jäsentä ja ystävää. Pääjuhlaa edelsi juhla-kulku, minkä ohella järjestettiin erilaisia tapaamisia ja muita tilaisuuksia.

Tietoja yleisötilaisuuksista

1) Vappujuhlat 1973 229 juhlaa, yleisöä 186 440 henkilöä

Vappujuhlat 1974 223 juhlaa, yleisöä 197 892 henkilöä

Vappujuhlat 1975 246 juhlaa, yleisöä 227 730 henkilöä

Vappujuhlien lukumäärään sisältyy myös joukko työväenliikkeen yhteisiä vappujuhlia, joiden järjestelyssä kansandemokraattiset ja sosialidemokraattiset järjestöt toimivat yhteistyössä.

2) Maakunnalliset ja alueelliset juhlatilaisuudet:

1973 281 juhlaa, yleisöä 36 080 henkilöä

1974 78 juhlaa, yleisöä 31 750 henkilöä

1975 157 juhlaa, yleisöä 48 500 henkilöä

JÄRJESTÖTALOUS

Toimintakauden aikana jäsenhuollossa ei ole tapahtunut parannusta, vaan rästäläisyys on eräiden piirijärjestöjen alueella melkoisen suuri.

Liittovero on edelleen 20 penniä kuukaudessa ja piiriveron suuruus on 60 penniä jäseneltä kuukaudessa. Yhdistykset ovat oman toimintansa rahoittamiseksi perineet yleensä 20 penniä kuukaudessa jäsenmaksua liitto- ja piiriveron lisäksi.

Jäsenmaksutulojen osuus yhdistysten taloudessa on ollut entistä vähäisempi. Yhdistykset ovat hankkineet jäsenmaksutulojen lisäksi muita tuloja erilaisin toiminnallisilla muodoilla.

Liiton taloutta ei ole pystytty vakaannuttamaan, vaan velkaantumisen on jatkunut, koska kustannukset ovat jatkuvasti nousseet, eivätkä liittovero- ym. tulot ole sanottavasti lisääntyneet. Puolue-tukea ei myöskään ole toimintakauden aikana korotettu.

Piirijärjestöissä taloudelliset vaikeudet ovat jatkuneet. Kaikki piirijärjestöt eivät ole pystyneet pitämään säännöllisesti yhtäkään työntekijää. Liitto on tukenut piirijärjestöjen taloutta puoluetuesta suoritetuilla avustuksilla, jotka ovat kertomuskauden aikana olleet keskimäärin 30 % liitolle jääneestä osuudesta.

Yhdistyksemme ovat osallistuneet vaalirahoitustoimintaan hyväksytyn tunnuksen "Markka kuukaudessa vaalirahastoon" puitteissa. Useat yhdistykset ovat ottaneet omakseen esitetyn uuden tunnuksen "Kaksi markkaa kuukaudessa vaalirahastoon" ja hoitaneet vaalirahoituksen näissä puitteissa. Vuonna 1973 oli yhdistyksistämme mukana vaalirahoitustoiminnassa 6,53 %, vuonna 1974 8,06 % ja vuonna 1975 11,04 %. Eräiden piirijärjestöjen alueella osallistuminen on ollut vähäistä.

Järjestötalojemme rakennustoiminta on kertomuskautena rajoittunut eräiden vanhojen kunnostamiseen. Kannattamattomaksi käyneitä taloja on pystytty myymään ja vuokraamaan. Edelleenkin on järjestöillämme taloja, joiden myymiseen tai vuokraamiseen tulee pyrkiä. Käytännössä talojen ja tanssilavojen kunnostamista ja toiminnan parantamista on valvonut ja hoitanut Kulttuurityön Keskus r.y.

Kirjapainoissa uudistukset ovat rajoittuneet uusien ja nykyaikaisempien koneiden hankintaan. Käytännössä on lehdistömme ja kirjapainojemme kehittämistä hoitanut ja valvonut Demokraattisten Kustantajain Liitto r.y.

TIEDOTUSTOIMINTA

1. Yleistä

SKDL:n 10. liittokokouksen jälkeen voimistui jälleen keskustelu SKDL:n luonteesta ja tehtävistä. Tähän oli syynä SKDL:n johtoa ja toimintaa vastaan käynnistetty hyökkäys Tiedonantaja-lehden taholta. Tätä käyttivät hyväkseen porvarilliset ja sosialidemokraattiset tahot ruokkimalla sitä omista tiedotusvälineissään esittämällä spekulatioilla tavoitteenaan SKDL:n merkityksen mitätöiminen suomalaisessa yhteiskunnassa vaikuttavana työtätekevien voimien kokoojana.

SKP:n keskuskomitean poliittinen toimikunta ja SKDL:n liittohallitus tuomitsivat Tiedonantajan valheellisen ja hajottavan kirjoittelun, joka kuitenkin jatkui lyhyen tauon jälkeen v. 1974 keväällä.

Osoittautui välttämättömäksi tehostaa valistus- ja tiedotustoimintaa liiton järjestöllisestä rakenteesta, yhteistyöjärjestöluonteesta ja poliittisista päämääristä, jotka se ja sen yhteisöjäsenet SKP, SNDL, SDNL ja SOL ovat hyväksyneet. Tässä tarkoituksessa omistettiin vuosi 1974 ja erityisesti silloin maaliskuussa vietetty SKDL-kuukausi sekä SKDL:n 30-vuotisjuhlallisuudet helluntaina SKDL:n tunnetuksi tekemiseen sekä jäsenistön että suuren yleisön keskuudessa.

SKDL:n olemuksesta tapahtuvan valistustyön ohella on luonnollisesti ajankohtaisten poliittisten kannanottojen ja lausuntojen julkistamisella keskeinen sija liiton tiedotustoiminnassa.

Maamme sisä- ja talouspoliittisen tilanteen ajautuminen yhä syvempään kriisiin, sosialidemokraattis-porvarillisten hallitusten näköalaton, suurpääoman etuja myötäilevä talouspolitiikka ja työtätekevien voimistuva liikehdintä sitä vastaan asettivat erityisiä vaatimuksia liiton tiedotustoiminnalle. Sillä oli kyettävä tavoittamaan kaikki hätää kärsivät kansalaispiirit ja yhdistää niiden toiminta politiikan suunnan muutoksen puolesta. Tästä teemasta muodostuikin kansandemokraattisen liikkeen keskeinen poliittinen tunnus, joka ennenaikaisissa valtiollisissa vaaleissa 1975 sai muodon "paremman elämän puolesta".

SKDL:n päätettyä marraskuun lopussa 1975 osallistua maaherra Martti Miettusen johdolla muodostettavaan keskustan ja vasemmistön hallitusyhteistyöhön syntyi jälleen uusi tilanne, joka edellyttää työtätekevien vaatimusten tehokkaan nostamisen esiin tiedotusvälineissä samoin kuin "kansanvalvonnan" hallituksen toimiin nähden sekä tuen SKDL:n ministerien ja hallituksen toimille suurpääoman ja oikeiston vallan rajoittamiseksi.

Liiton toimistosta on luotu kiinteät ja säännölliset yhteydet joukkotiedotusvälineisiin ja niiden poliittisiin toimittajiin. Suhtautuminen SKDL:n toimittamaan uutisaineistoon ja muuhun materiaaliin näyttää kuitenkin vaihtelevan poliittisen "ilmaston" mukaan. SKDL:n suoranaista syrjintää radion ja television uutistoiminnassa ei ole tapahtunut, mutta SKDL:n toimittamaa aineistoa ei käytetä siinä määrin kuin liikkeemme suhteellinen kannatus maamme väestöstä edellyttäisi. Suurten "riippumattomien" sanomalehtien uutisvälitys SKDL:stä on vieläkin sattumanvaraisempaa. Hallitusvastuussa oltaessa luonnollisesti ministereidemme välityksellä on mahdollisuus saada huomattavasti enemmän kantojamme julkisuuteen kuin muulloin. Tätä mahdollisuutta on myös tehokkaasti käytettävä hyväksi.

SKDL:n vaalivoitto v. 1975 eduskuntavaaleissa ja sittemmin osallistuminen hallitusyhteistyöhön lisäsi tuntuvasti yleistä mielenkiintoa SKDL:ää ja sen poliittisia ohjelmia kohtaan. Tästä syystä on jouduttu palvelemaan entistä laajempaa yleisöä, niin kotimaisia kuin ulkolaisia aineistontarvitsijoita, SKDL-esitteiden, periaate- ja erillisohjelmien kysyntä on vilkastunut, — lähes kaikista on jouduttu ottamaan lisäpainoksia.

Liiton tiedotussihteerin apuna toimii tiedotusjaosto, joka koostuu alan ammatti-ihmisistä. Tiedotusjaosto laatii tiedotussuunnitelmaehdotukset, arvioi uusia tiedotustoiminnan muotoja ja mahdollisuuksia, kerää aineistoja sekä suunnittelee mahdollisia alan kursseja. Jaosto on mukana myös pitemmän aikavälin esite- ja juliste-suunnittelussa.

Päivittäisessä toimeenpanossa liiton tiedotussihteerin yhteistyössä asianomaisen alan sihteerin kanssa hoitaa rutiinitiedottamisen, jonka tärkeimpänä välineenä on kansandemokraattinen lehdistö. Ra-

dio, televisio ja STT saavat säännöllisesti sellaisen valmiiksi muokatun ja toimitetun julkisuuteen tarkoitetun uutisaineiston, jolla on yleisempää kiinnostavuutta ja merkitystä. Liittohallituksen ja liittoneuvoston päätökset sekä SKDL:n johtohenkilöiden puhereferaatit muodostavat keskeisen osan tiedotusmateriaalista.

Sisäistä tiedotustoimintaa harjoitetaan omien sanomalehtiemme ohella monistetiedotteilla, joita laaditaan ainakin kaikista liiton päättävien elinten kokouksista ja jota levitetään keskimäärin 500 kappaleen painoksena piiritasolle.

Lentolehtisten painattaminen kuluneella toimintakaudella on rajoittunut muutamien yhteisesiintymisiin SKDL:n eduskuntaryhmän ja SKP:n kanssa kustannusten tasaamiseksi. Eduskunta-uutisten julkaiseminen toimintakaudella lopetettiin epätarkoituksenmukaisena ja kohdistettiin käytettävissä olevat resurssit oman päivälehdistön hyväksikäyttöön.

SKDL:n tiedotussihteeri on osallistunut keskeisellä tavalla vaalien tiedotustoimintaan vaalijaoston jäsenenä ja vaalitoimiston avustajana.

2. Lehdistö

10. liittokokouksen jälkeinen aika on merkinnyt kansandemokraattisen lehdistön voimakasta kasvua, joka jatkuu yhä. Paradoksaalista kyllä lehtien levikin kasvu ei ole merkinnyt välttämättä niiden taloudellisten vaikeuksien väistymistä, vaan jopa tappioiden lisääntymistä. Maassa vallitsevan taloudellisen kriisin syvetessä on myös ilmoittajien budjetissa tapahtunut karsintaa ilmoituslehtien valintaa tiheimmällä seuralalla. Niinpä kd-lehdistö on tässä suhteessa elänyt jatkuvasti ns. riskivyyhykkeessä.

Vaikeudet olisivat huomattavasti suuremmat, ellei ammattiyhdistysliike olisi voimakkaasti asettunut tukemaan työväenlehtien asemaa. Yhä useammat liitot ovat ottaneet käyttöön ns. lehtisetelin, joita ne jakavat jäsenilleen ja työväenlehtiviikon järjestäminen vuosittain on jo muodostunut perinteeksi. Tällä on suuri merkitys myös sosialidemokraattien ja kansandemokraattien yhteistyömuotona.

Vuoden 1973 alkupuoliskolla järjestetyn Kansan Uutisten tukikamppailun "Lue ja tue lehteäsi" onnistumisen ansiosta voitiin välttää Kansan Uutisten siirtyminen 5-päiväiseksi lehdeksi kuten Suomen Sosialidemokraatille oli käynyt vuonna 1972. Tällä hetkellä Kansan Uutiset onkin ainoa ja samalla suurin 7-päiväinen työväenlehti maassamme.

Vuoden 1976 alussa käynnistettiin uusi KU:n tukikamppailu, joka samalla muodostuu osaksi Kansan Uutisten ilmestymisen 20. juhlavuoden tapahtumien liikkeelle lähtöä. Juhlavuoden tapahtumat huipentuvat elokuussa, jolloin on KU:n valtakunnallinen 20-vuotisjuhla Helsingissä.

Puoluelehdistön taloudellisten ongelmien ratkaisemisessa on SKDL:n taholta esitetty eräänä keinona valtion lehdistötuen painottamista siten, että kaupallisten lehtien saamaa tukea siirretään puoluelehdille siinä suhteessa kuin niillä on edustusta valtiopäivillä.

SKDL:n äänenkannattajia ovat nykyisin seuraavat lehdet: pää-äänenkannattaja Kansan Uutiset, Helsinki (7 kertaa viikossa), Kansan Tahto, Oulu (5), Kansan Sana, Kuopio (3), Kansan Ääni, Vaasa (3), Satakunnan Työ, Pori (3) ja Folketidningen Ny Tid, Helsinki (1). Varsinais-Suomen Työväki, Turku (1) on viime liittokokouksen jälkeen lakannut ilmestymästä taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Hämeen Yhteistyö, Tampere (3) ei liittoneuvoston 10. 6. 72 tekemän päätöksen nojalla kuulu SKDL:n äänenkannattajien joukkoon.

Kansandemokraattisen liikkeen uutistoimisto Demokraattinen Lehtipalvelu (DLP) on edelleen pyrkinyt kehittämään toimintaansa erityisesti kd-piirilehtiä palvelevana hallitus- ja eduskunta-uutisia välittävänä tietotoimistona. Sen kuva- ja matriisipalvelu on jatkuvasti lisääntynyt. DLP:n yhteydet uutistoimisto TASS:iin ja APN:ään ovat kiinteät ja sopimusperusteiset, jolla turvataan sopivaa ulkomaista materiaalia lehdimme. Vastaavasti DLP toimittaa uutisia TASS:ille ja APN:ään. Uusina yhteyksinä mainittakoon todennäköinen sopimus Tshekkoslovakian uutistoimiston CETEKA:n kanssa.

DLP:n organisatorinen kehittäminen koko liikkeen yhteiseksi tiedotuskeskukseksi ei kuitenkaan kuluneella kaudella resurssien puutteesta ole aikaisempien suunnitelmien mukaan edistynyt, jonka

vuoksi tiedotustoiminta koko liikkeessä on "hajasioittunut" keskusjärjestöihin eikä riittävää koordinaatiota keskusjärjestöjen tiedotustoiminnan ja -suunnitelmien kesken ole voitu saavuttaa.

Muu julkaisutoiminta

SKDL:n kustannustoiminnan piiriin kuuluvat edelleen säännöllisesti ilmestyvät AIKA-taskukalenteri, Vappu- ja Kansan Joulu-lehdet. Useita uusia erillisohjelmia on valmistunut ja painettu. Näistä mainittakoon 10. liittokokouksen hyväksymä poliittinen toimintaohjelma ja myöhemmin liittoneuvostoissa hyväksytty liikennepoliittinen ohjelma, työsuojelupoliittinen ohjelma ja koulutuspoliittinen ohjelma. Vuonna 1974 valmistui uusi SKDL-esite liiton 30. juhlavuoden merkeissä. Lisäksi valmistettiin saman vuoden syysmarkkinoille yhteistyössä Kansankulttuuri Oy:n kanssa Jorma A. Hentilän toimittama kirja "SKDL — paremman elämän puolesta", joka kertoo liiton vaiheista sen perustamisesta alkaen aina vuoteen 1964. Parhaillaan on valmisteilla yhdessä Kansan Sivistystyön Liiton kanssa opinto-aineisto SKDL:stä.

TALOUSPOLITIikka

Maamme taloudelle on 10. liittokokouksen v. 1973—1974 nousukauden jälkeisenä aikana ollut tyypillisenä piirteenä kapitalistisen maailman laman jatkuva syveneminen kaikkine seurauksilmiöineen sekä suurpääomapiirien etujen mukainen talouspolitiikka, jota Sorsan—Virolaisen ja sittemmin Liinamaan hallitus sekä Suomen Pankki ovat harjoittaneet.

Ennakoiden umpikujan, johon tämä SKDL:n jatkuvasti arvostelema talouspolitiikka johtaa, kansandemokraatit vaativat hallituspuolueilta talouspolitiikan perusteellista suunnanmuutosta sekä pyrkivät etenkin ammattiyhdistysliikkeen piirissä määrätietoisesti vasemmiston yhteisten tavoitteiden määrittelemiseen, mikä voisi luoda

edellytykset vasemmiston ja keskustan hallitusyhteistyölle.

Vuoden 1975 kevyällä taloudelliset vaikeudet kasvoivat niin suuriksi, että Sorsan—Virolaisen hallitus katsoi parhaaksi erota. Syyskuussa 1975 pidettyjen ennenaikaisten valtiollisten vaalien jälkeen suurtyöttömyyden uhatessa muodostettiin maaherra Martti Miettusen johdolla hallitus, jonka päätehtäväksi määriteltiin työllisyyden turvaaminen ja jossa kansandemokraatit lähes viiden vuoden tauon jälkeen ovat puolustamassa työtätekevien etuja.

10. liittokokouksen jälkeen liittoneuvosto ja liittohallitus ovat toistamiseen kiinnittäneet julkisuudessa huomiota hintojen ja maksujen rajuun nousuun, ulkomaankaupan tuontivoittoisuuteen ja maamme huolestuttavaan velkaantumiseen, korkeaan korkokantaan, kiihtyvään inflaatioon, paisuvaan työttömyyteen, työtätekevien reaaliansioitason säilymisen epävarmuuteen, eläkeläisten vaikeutuvaan asemaan, epäoikeudenmukaiseen verotukseen yms. sekä esittäneet toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi.

Liittohallituksen ja liittoneuvoston kannanotot:

— Hintojen ja vuokrien nousu yhdessä kiristyvän verotuksen kanssa mitätöi palkankorotukset samoin kuin pienviljelijäin ja eläkeläisten saaman tulonlisän, totesi liittohallitus 4. 8. 1973.

— Hintasulun välitöntä toteuttamista jatkuvien hinnankorotusten estämiseksi vaati LH 30. 8. 1973 syyttäen hallitusta haluttomuudesta käyttää edes eduskunnalta saamia hintavaltuuksia, joiden heikentämistä LH paheksui. Samalla LH vaati tuntuvia verohelpoituksia pieni- ja keskituloisille sekä tuomitsi suunnitelmat nostaa korkokantaa. Hallitusta vaadittiin luopumaan EEC:n kanssa valmiiksi neuvotellun sopimuksen allekirjoittamisesta ja todettiin, että ns. EEC-kynnyslait suojaavat huonosti maataloutta ja työtätekeviä EEC-haittavaikutuksilta hallituksen annettua peräksi oikeiston vaatimuksille. Hallituksen yritystä vaikuttaa ulkomaankaupan tasapainottomuuteen kestokulutustavaroiden väliaikaisella tuontisäännöstelyllä LH piti oikeansuuntaisena, mutta liian myöhään suoritettuna ja liian suppeana toimenpiteenä.

— SKDL:n liittoneuvosto hyväksyi 21.—22. 9. 1973 laajan talouspoliittisen lausuman, jossa se vaati talouspolitiikan perussuunnan muutosta pitäen välttämättömänä mm. hintojen kurissapitämistä ja inflaation hillitsemistä, veroluonteisen suhdannevarausjärjestelmän säätämistä, valtion valvonnan tehostamista valtion yrityksissä, kehitysalueelainsäädännön uusimista valtuuttamalla valtiovalta ohjaamaan teollisuuden alueellista sijoittumista, pienviljelijäin aseman korjaamista pinta-alalisän korottamisen, alueittaisen tuen ja halpakorkoisten lainojen muodossa, ulkomaankaupan tasapainottamista tuontia tehokkaasti säätelevien tuontirajoitusten avulla, kokonaisuudistuksen toteuttamista verotuksessa ja yksivuotisten, reaali-palkankorotuksen turvaavien työehtosopimusten solmimisesta.

— Asuntopolitiikasta ja vuokrasäännöstelystä

liittoneuvosto hyväksyi 22. 9. lausumat, joissa se mm. korosti jokaisen ihmisen oikeutta asua kohtuuhintaisessa, laatu- ja varustetasoltaan sekä asuinympäristöltään tarkoituksenmukaisessa asunnossa sekä tuomitsi hallituksen ja kokoomuksen pyrkimykset vuokrasäännöstelyn lopettamiseksi.

— Vastalauseensa EEC-sopimuksen allekirjoittamisesta liittohallitus ilmaisi 4. 10. 1973 sekä esitti, ettei eduskunta ratifioisi sopimusta.

— Eduskunnan ratifioitua EEC-sopimuksen LH totesi 4. 12. 1973, että ns. suojalait, joiden hyväksymisen hallitus oli kytkenyt EEC-sopimukseen, olivat lakanneet olemasta kynnyskysymys ja että nyt oli pyrittävä parantamaan lakien sisältöä ja ratkaistava kanta kuhunkin lakiin sen sisällön perusteella.

— Liittoneuvosto kiinnitti 16. 12. 1973 talouspoliittista tilannetta koskevassa lausunnossaan huomiota jatkuvaan hintojen kohoamiseen vaatien tiukkaa hintasäännöstelyä, vuokrasäännöstelyn jatkamista ja verouudistuksen toimeenpanoa pieni- ja keskituloisten verotuksen huojentamiseksi.

— Hinta- ja vuokrasulun välitöntä toteuttamista ja pieni- ja keskituloisten kohtuuttoman verorasituksen keventämistä, yksivuotisen vientimaksulain säätämistä ja asumiskustannusten nousun peruuttamista vaati LH 6. 3. 1974.

— Hintasulun toteuttaminen oli keskeinen vaatimus myös 30. 3.

1974 liittoneuvostolla. LN vaati myös mm. asumiskustannusten alen- tamista, verouudistusta, sosiaalisen tuen lisäämistä vähävaraisille, pienviljelijäväestön toimeentulon parantamista, valikoivia tuonti- rajoituksia ulkomaankaupan tasapainottamiseksi ja vientimaksun säätämistä ylisuurten vientivoittojen perimiseksi.

— SKDL:n eduskuntaryhmän välikysymystä talouspolitiikasta LH asettui tukemaan 17. 4.1974 korostaen, että hallituksen harjoittama talouspolitiikka, jota oikeisto tukee, on tuotava julkisen arvostelun kohteeksi. Hallituksen veroesityksistä LH totesi, että ne eivät siir- rä verotuksen painopistettä pieni- ja keskituloisilta yhteisöjen ja yksityisten suuriin tuloihin ja omaisuuksiin. Liittohallitus katsoi, että työehtosopimuskamppailuun on liitettävä kamppailu koko ta- louspoliittisen linjan perusteellisesta muuttamisesta.

— Vasemmiston yhteistyölle talouspolitiikassa

sopivina lähtökohtina piti LH 9. 5. 1974 Työväenliikkeen ta- loudellisen tutkimuskeskuksen esittämiä taloudellisia arvioita. Ai- van erityistä painoa liittohallituksen mielestä on annettava kahdelle suositukselle, vientimaksujen välittömälle käyttöönotolle ja ylisuur- ten varastojen purkamiselle. Samassa hengessä kiinnitettiin huomio- ta Jyväskylän talven talouspoliittisen seminaarin suosituksiin.

— Toimenpiteitä inflaation katkaisemiseksi

esitti LH lausumassaan 25. 6. Eräinä tällaisina lausumassa suositeltiin vientimaksua ja hinnantasaussjärjestelmää, tehokasta hintasäännöstelyä, valikoivaa luotto- ja korkopolitiikkaa sekä ulko- maankaupan tasapainottamista valikoivin tuontirajoituksin niiden maiden osalta, joiden kanssa Suomella on suuri tuontiylijäämä. Sa- moin vaadittiin toimenpiteitä veronkiertotarkoituksissa harjoitetun liiallisen varastoinnin estämiseksi ja ylisuurten varastojen purka- miseksi.

— Erittäin puutteelliseksi ja riittämättömiksi totesi LH 17. 9. 1974 hallituksen toimenpiteet inflaation hillitsemiseksi. LH torjui erityisesti väittämät, että inflaatio olisi ensisijaisesti ulkomaista alkuperää ja että hallitus olisi tehnyt kaikkensa hintavyöryn estä- miseksi. Liittohallitus esitti vaatimuksen uusien vaalien järjestä- misestä.

— Talouspoliittista tilannetta

arvioi liittoneuvosto 5. 10. 1974 esittäen vaatimuksia kansalaisen toimeentulon turvaamiseksi: palkkojen korottaminen, hinta- ja vuokrasulun toteuttaminen, asumiskustannusten ja välttämättömyystarvikkeiden hintojen alentaminen, eläkkeiden, lapsilisien ja muun sosiaaliturvan parantaminen jne.

— Valtuuksiensa käyttämistä vuokrien alentamiseen vaati LH hallitukselta 14. 11. 1974 sekä esitti, että asuntolainojen korkoa alennettaisiin ja lainojen takaisinmaksuaikaa pidennettäisiin.

— Vaatimuksen suunnanmuutoksesta talouspolitiikkaan esitti jälleen liittoneuvosto 14. 12. 1974. Hallitukselta vaadittiin hintasäännöstelyn välitöntä tehostamista ja asumiskustannusten luvatus alentamisen toteuttamista. LN piti oikeana sitä, että SKDL:n eduskuntaryhmä kamppaili pienimmistäkin parannuksista uudistettuihin verolakeihin ja sai eräitä parannuksia niihin. LN vaati suuryritysten verotuksen tehostamista ja veronkiertomahdollisuuksien poistamista.

— Maan sisäpoliittiseen kehitykseen vaikuttaa jatkuvasti hallituksen harjoittama suurpääoman etuja puoltava talouspolitiikka, joka on saattanut väestön aina keskituloisia myöten taloudellisiin vaikeuksiin ja turvattomuuden tilaan, totesi LH 18. 12. 1974. Kapitalismin yleisen kriisin syveneminen sen varsinaisissa keskuksissa näyttää voimistuvan ja ulottuvan yhä voimakkaampana Suomeen. Kriisin tunnusmerkkejä ovat pysyvä valuuttakriisi, laukkaava inflaatio, työvoimakriisi ja tuloerojen kasvaminen. Suomen sitominen EEC-sopimuksella läntisiin kriisikeskuksiin lisää kansantaloutemme haavoittuvuutta, totesi LH.

— LH ilmaisi 14. 1. 1975 tukevana SAK:n vaatimuksia pieni- ja keskituloisten verotuksen keventämisestä, asumiskustannusten alentamisesta ja hintasäännöstelyn tehostamisesta. LH tuomitsi aikeet vapauttaa hintasäännöstelystä mm. rakennustarvikkeet ja eräät elintarvikkeet.

— LN totesi 15. 2. 1975 taloudellisen kriisin yhä kärjistyvän ja tähänastisten talouspoliittisten latujen jatkamisen johtavan yhä syvenevään umpikujaan: inflaatio on jatkunut nopeana, ulkomaankaupan tuontiylijäämä paisunut edelleen, ulkomaisen velkaantumisen aste alkaa olla kestämaton ja lännen lama aiheuttaa työttömyyttä.

LN suositti toimenpiteinä valikoivia tuontirajoituksia, verolakien muuttamista niin, että tuontivarastojen paisuttamisella tapahtuva verokeinottelu estetään, hankintojen suuntaamista kotimaahan, korvaavan teollisuuden kehittämistä, talousyhteistyön lisäämistä sosialististen maiden kanssa, valtion osuuden lisäämistä talouselämän ohjauksessa ja investointien suuntaamisessa sekä huhuttujen devalvaatiokaavailujen torjumista.

— Hallituksen talouspaketista antoi LH lausuman 13. 3. 1975. Siinä todettiin, että hallituksen toimenpiteet ulkomaankaupan tasapainottamiseksi ovat epämääräisiä ja väärin suunnattuja: ne johtavat tuotannon supistamiseen ja työttömyyden lisääntymiseen. Tällaisia toimia ovat mm. rahapolitiikan yleinen kiristäminen, mikä supistaa asuntorakennustoimintaa ja lykkää valtion ja kuntien hankkeita, kun taas liikepankit antavat suuryrityksille luottoa niiden tuonnin ja muun toiminnan rahoittamiseen. LH totesi, että tasapainotustoimiin olisi tullut ryhtyä paljon aikaisemmin sekä toisti jo useaan otteeseen tekemänsä toimenpide-ehdotukset: valikoiva tuontisäännöstely ja siihen liittyvät luotonsäännöstely, jolla tuonti ohjataan palvelemaan työllisyyttä, sekä poisto-oikeuksien ja varaston aliarvostusoikeuksien muuttaminen siten, että tuonti suuntautuu maihin, joiden kanssa ei ole kauppataaseongelmia. LH vastusti jyrkästi peruskoulu-uudistuksen ja kansanterveyslain toteutuksen hidastamista ja rakennustoiminnan supistamista, mihin hallitus oli ryhtynyt maksutasevaikeuksia tekosyynä käyttäen.

— Asuntopoliittisessa erityislausumassaan LH esitti 9. 4. 1975, että liikepankit tulee lakisääteisesti velvoittaa suuntaamaan osa lainanannostaan asuntotuotantoon, korkokantaa tulee laskea, rakennusaineteollisuuden tuotteet saattaa tiukkaan hintavalvontaan, ottaa asuntorakennusmaa kohtuullista korvausta vastaan yhteiskunnan käyttöön sekä panna asuntojen hinnoille ja vuokrille pitävä sulku.

— Liittoneuvosto toisti jälleen kerran 27. 4. 1975 erittelynsä maan taloudellisesta tilanteesta ja sen hoitokeinoista. LN totesi, että hallitus on itsepäisesti jatkanut virheellisellä talouspoliittisella linjallaan piittaamatta perustellusta arvostelusta ja syventymättä edes tutkimaan kansandemokraattien esittämiä vaihtoehtoja. Hallitus on

kyvytön niiden suurten taloudellisten ja yhteiskunnallisten ongelmien edessä, joihin sen pitäisi löytää ratkaisut. Liittoneuvosto piti välttämättömänä hallituksen eroa ja eduskunnan hajottamista.

— Liittohallitus esitti 10. 6. 1975 vastalauseensa sen johdosta, että Kansainväliseltä valuuttarahastolta otetun lainan ehdoilla luovutaan maamme itsenäisestä päätöksenteko-oikeudesta talouspolitiikassa ja jatketaan kielteistä talouspoliittista linjaa. LH vaati hallitukselta täydellistä selvitystä lainan ehdoista ja Suomen Pankin toiminnasta asiassa.

— Liittohallitus antoi 26. 6. 1975 lausunnon kunnallisten keskusjärjestöjen ja valtion välisestä sopimuksesta, jolla pyritään kuntien talouden supistamiseen. LH tuomitsi tavan, jolla hallitus yrittää valjastaa kunnalliset keskusjärjestöt ja koko kunnallishallinnon oman virheellisen ja kansan suuren enemmistön vastaisen talouspolitiikkansa toteuttajiksi. Samassa LH:n kokouksessa hyväksyttiin syksyn vaaleja varten SKDL:n laaja julistus "Paremmän elämän puolesta".

— Liittohallituksen työvaliokunta antoi 7. 8. 1975 lausuman eräistä talouspoliittisista kysymyksistä korostaen, ettei se hyväksy sellaista tuonnin vähentämistä, joka perustuu tuotannon supistamiseen ja aiheuttaa työttömyyttä. Kireän raha- ja finanssipolitiikan avulla tapahtuvasta taloudellisen toiminnan yleisestä supistamisesta on siirryttävä valikoivaan luotonantoon ja sijoitustoiminnan ohjaamiseen hankkeisiin, jotka ovat kansantaloudellisesti ja yhteiskuntapolitiittisesti mielekkäitä sekä työllisyyden ja ulkomaankaupan kannalta edullisia. Tuonnin osalta vaadittiin suuntautumista maihin, joista tehtävät ostot voidaan maksaa maamme omilla tuotteilla, sekä tarpeettoman tuonnin ja tuontivarastoilla keinottelun estämistä. Todettiin, että voimassa olevat lait antavat hallitukselle mahdollisuuden tehostaa hintojen ja maksujen säännöstelyä.

— Liittohallitus peräsi 19. 8. 1975 SDP:ltä ja Keskustapuolueelta, mikä on niiden suhtautuminen SKDL:n talouspoliittisiin esityksiin, sekä ilmaisi valmiutensa avoimiin keskusteluihin yhteistyön tavoitteista ja menettelytavoista k.o. puolueiden kanssa.

— SKDL:n pienyrittäjätoimikunta antoi 6. 9. 1975 lausuman niistä erityistoimista, joihin tulisi ryhtyä, jotta turvattaisiin pienyri-

tysten toiminnan jatkuvuus laman uhatessa.

— "Paremmän elämän puolesta" -asiakirjaan nojaten liittohallituksen työvaliokunta hyväksyi 9. 9. 1975 12-kohtaisen tavoiteasiakirjan keskeisistä kysymyksistä eduskuntavaaleissa.

— Liittohallitus esitti 2. 10. 1975 vakavan huolehtumisensa pahenevasta taloudellisesta tilanteesta, nopeasti lisääntyvästä työttömyydestä, kiihtyvistä inflaatiosta ja ulkomaankaupan vajauksen kasvusta. LH arvosteli luotonannon summittaista supistamista ja valtion talousarvion perusteista esitettyjä tietoja. Todettiin, että toteutetut talouspoliittiset toimet ja mm. valtion talousarvioon liittyvät kaavailut ovat jyrkässä ristiriidassa SKDL:n esittämien näkökohtien kanssa, joissa korostetaan tehokkaita toimia työllisyyden turvaamiseksi, inflaation hillitsemistä ja välitöntä hintasulkua, työtekevien toimeentulon turvaamista ja ulkomaankaupan tasapainottamista mm. tuontirajoiuksiin. LH esitti, että vasemmistopuolueet löytäisivät nopeasti yhteisen talouspoliittisen linjan, jonka yhtenä lähtökohtana voisi olla SAK:n Liinamaan hallitukselle jättämä kirjelmä ja siihen sisältyvät, talouspolitiikan ratkaisevaa suunnanmuutosta merkitsevät toimenpideehdotukset. Liittohallitus esitti vakaaviin neuvotteluihin ryhtymistä, jotta maahan saataisiin sellainen vasemmiston ja keskustan hallitus, joka toteuttaa suunnanmuutoksen maan sisä- ja talouspolitiikassa.

— Liittoneuvosto piti 26. 10. 1975 välttämättömänä, että eduskunta käyttää budjettivaltaansa ja korjaa Liinamaan hallituksen antaman talousarvioesityksen vastaamaan niitä vaatimuksia, joita maan taloudellisen tilanteen parantaminen talousarviolle asettaa. Liittoneuvosto viittasi toimenpiteiden osalta SKDL:n vaaliohjelmaan ja SKP:n 17. edustajakokouksen hyväksymään esitykseen demokraattisten voimien yhteistyöohjelmaksi.

— Liittohallitus totesi 13. 11. 1975, että suunniteltu pohjoismainen investointipankki ei toimintaperiaatteiltaan vastaa niitä tavoitteita, joita SKDL tällaiselle rahalaitokselle asettaa.

LH hallitusratkaisusta:

— SKDL:n liittohallitus, SKP:n keskuskomitea ja SKDL:n eduskuntaryhmä totesivat hallitustilanteesta 30. 11. 1975 tekemässään yhteisessä päätöksessä, että tuntien vastuunsa tämän maan vähäväkisten etujen ja oikeuksien puolesta ne ovat päättäneet SKDL:n osallistumisesta Miettusen johtamaan vasemmiston ja keskustan hallitukseen, mikä merkitsee sisä- ja talouspolitiikan suunnasta käytävän kamppailun jatkumista myös näin saavutetuista asemista käsin. Päätöksessä todettiin, että tasavallan presidentti — yhtyessään SKDL:n näkemykseen, että työttömyyden torjunta on talouspolitiikan keskeisin tehtävä — otti näkyvällä tavalla kantaa työtekeville tärkeään talouspoliittiseen kysymykseen. Presidentin puhe ja sitä seuranneet neuvottelut eivät kuitenkaan ole tuoneet talous- ja sisäpolitiikan peruskysymyksiin sellaista ratkaisua, joka merkitsisi kansandemokraattien tarkoittamaa uutta suuntautumista. Hallituksen koko toiminnan peruslinjasta sopiminen on jäänyt sen varaan, että asiat ratkaistaan kahden ensimmäisen toimintakuukauden aikana.

— Nopeasti laadittavan erityisen työllisyysohjelman ja sen raahoittamisen välttämättömyyteen kiinnitti liittohallitus huomiota 11. 12. 1975. Se vaati valtion talousarvioon vuodelle 1976 sellaisia muutoksia, jotka tähtäävät työttömyyden torjumiseen, kansalaisten elintason turvaamiseen ja yhteiskunnallisen uudistustyön jatkamiseen. Laman syventyessä LH piti perusteltuna, että valtion talousarvio tasapainotetaan lainojen osuutta lisäämällä.

— Liikevaihtoveron korotuksesta luopumista piti liiton sihteeristö 17. 12. 1975 myönteisenä samoin kuin sitä, että asuntolainojen ja maatilalain piiriin kuuluvien lainojen korkoa ei koroteta. Perusteltuna pidettiin myös verohelpotusten kaventamista korkeammissa tuloluokissa. Bensiniin ja dieselöljyjen hintojen korotukseen sanottiin suhtauduttavan hyvin pidättyväisesti. Lisätuloja budjettiin tulee hankkia omaisuusverotaulukoita muuttamalla.

— Liittohallitus vaati 15. 1. 1976 Suomen Pankkia keventämään rahapolitiikkaansa niin, että rahoitusta voidaan määrätietoisesti suunnata työllisyyttä ylläpitäviin kohteisiin, sekä edellytti että

työllisyysohjelma ja siihen liittyvä lisätalousarvio saatetaan pikaisesti eduskunnan käsittelyyn. Samalla vaadittiin valikoivia määrällisiä tuontirajoituksia länsituontiin, jotta rahapolitiikan keventämisen seurauksena lisääntyvä kysyntä ei hakeutuisi tuontiin. Työttömyyskassapäivärahoja ja työttömyyskorvauksia esitettiin korotettavaksi ensi tilassa. Liittohallitus piti välttämättömänä kuuden kuukauden hintasulkua, jonka aikana säädettäisiin tiukka hintasäänöstelylaki hintasulun jatkoksi.

— Hintavaltuuslain antamista eduskunnalle liittohallitus kiirehti 22. 1. 1976.

Työehtosopimuspolitiikka

SKDL:n liittohallitus on käsitellyt työehtosopimuspolitiikkaa lähinnä ammattiyhdistysliikkeessä toimivien kansandemokraattien informaatioiden pohjalla. Kannanotoissaan liittohallitus ja myös liittoneuvosto ovat yhtyneet tukemaan työläisten ja heidän ammattiliittojensa vaatimuksia. Koska työehtosopimusratkaisut ovat liittyneet osana yleiseen talouspolitiikkaan, jota hallitus on harjoittanut suurpääoman ehdoilla, on niihin, varsinkin 1974 keväällä SAK:n johdon ja STK:n välillä solmittuun kaksivuotiseen kokonaisratkaisuun jouduttu kohdistamaan voimakasta arvostelua.

— Arviointia kevään 1973 tes-kamppailusta suoritti LH kokouksissaan 3. 5. ja 12. 6. 1973.

— Suurpääoma ja sitä edustava STK pyrkii EEC-sidonnaisuustavoitteensa vuoksi sellaiseen työehtosopimuslinjaan, jonka mukaan työläisten reaaliensiot kohoaisivat mahdollisimman vähän tai suorastaan laskisivat, totesi liittohallitus 29. 9. 1973 rakennusalan työsulun johdosta antamassaan lausumassa.

— Rakennusosalalla syntynyttä sopimusratkaisua käsiteltiin liittohallituksessa 12. 6. 1973.

— Valmistautumisesta vuoden 1974 työehtosopimuskierrukseen kuuli LH selostuksen 31. 10. 1973 ja totesi, että SAK:ssa tulisi päästä yhtenäiseen valmistautumiseen seuraavaa työehtosopimuskierrosta varten. Pyrkimyksenä tulee olla tuntevan reaali-palkanko-

rotuksen turvaaminen työntekijöille. Tätä asiaa käsitteli myös liittoneuvosto 16. 12. 1973.

— Tes-tilanteen huolestuttavaksi

palkkatyöntekijäin kannalta totesi liittohallitus 7. 2. 1974. Liittohallitus arvioi, ettei SAK:n sos.dem. johdolla ole edes lähtökohtatavoitteena työntekijäin reaaliansioiden korottaminen vaan se pyrkii hallituksen pääomapiirejä suosivaa talouspolitiikkaa myönteillä sitomaan työläiset kaksivuotisiin sopimuksiin.

— Palkkatyöntekijöiden ja muiden vähävaraisten ihmisten elintason lasku

on seurauksena, jos energian hinnan nousu ja kapitalistisen talouden kriisin seuraukset säilytetään työtätekevien kannettavaksi, totesi LH 6. 3. 1974 ja antoi tukensa ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön esitysten mukaiselle tavoitteelle reaali-palkkojen nousun turvaavasta yksivuotisesta keskitetystä palkkaratkaisusta.

— 14. 3. 1974 LH lausui, että korkealla tasolla ja työntekijöiltä salassa valmisteltu tulopoliittinen ratkaisuesitys uhkaa palkkatyöntekijäin elintasoja alentavalla vaikutuksellaan. LH piti välttämättömänä, että ay-liikkeen jäsenistölle annetaan mahdollisuus sanoa mielipiteensä ratkaisuesityksestä.

— Liittoneuvosto piti 30. 3. 1974 huolestuttavana sitä, että tilanteessa, jolloin ammattiyhdistysliikkeen tulisi koota ja aktivoida palkkatyöntekijöitä kamppailuun parempien elinehtojen puolesta, ammattiyhdistysliike pyritään sitomaan hallituksen ja hallituspuolueiden, työnantajapuolen sekä porvarillisten ja sosialidemokraattisten ammattiyhdistysjohtajien keskenään sopimien tavoitteiden toteuttajaksi.

— Palkkatyöntekijäin selvä enemmistö

on tyytymätön elintason alenemiseen johtavaan tulopoliittiseen ratkaisuun totesi LH 17. 4. 1974 arvioidessaan eräissä liitoissa järjestettyjen jäsenäänestyksien tuloksia.

— Tilanteessa, jossa suurpääoman ja hallituksen toimien vuoksi keväällä solmituilla työehtosopimuksilta on pohja pudonnut, ammattiyhdistysliikkeen jäsenistön on saatava jäsenäänestyksellä päättää sopimusten irtisanomisesta, totesi liittoneuvosto 5. 10. 1974.

— Liittoneuvosto yhtyi 14. 12. 1974 ay-liikkeessä toimivien kan-

sandemokraattien pyrkimykseen saada aikaan SAK:ssa yhteiset tavoitteet tammikuussa alkavia työehtosopimusten tarkistusneuvotteluja varten.

ENERGIAPOLITIikka

— Energiapolitiikkaan kiinnitettiin erityistä huomiota liittoneuvostossa 16. 12. 1973. Talouspoliittisessa lausumassa todettiin, että energiaongelmien perussy on siinä, että kapitalistiset maat ovat rakentaneet energiapolitiikkansa liian paljon kehitysmaista halvalla tuotetun rajallisen luonnonvaran, öljyn, perustalle. Todettiin, että hallitusvalta on virheellisellä hintapolitiikallaan tukenut suurpääoman pyrkimyksiä käyttää energiatilannetta hyväkseen lisääntyvien monopolivoittojen saavuttamiseksi.

— Liittohallitus hyväksyi energiakysymyksistä 7. 2. 1974 kannanoton, jossa se mm. korosti, että Suomen tulisi pyrkiä suunnitelmalliseen ja kokonaisvaltaiseen yhteistyöhön energiapolitiikassa Neuvostoliiton kanssa. LH korosti ydinvoiman mahdollisimman nopean käyttöönoton merkitystä edellyttäen, että samalla lisätään varoja erityisesti turvallisuusongelman ratkaisua koskevaan toimintaan. Lausumassa vaaditaan koko energiatuotannon ottamista yhteiskunnan haltuun ja hätiköityjen hinnankorotuspäätösten peruuttamista.

— Tukholmassa pidettiin 15. 2. 1974 Pohjoismaiden vasemmistovoimien energiapolitiittinen konferenssi, jonka kannanoton LH hyväksyi kokouksessaan 14. 3.

— Liittohallitus tervehti kokouksessaan 17. 10. 1974 tyydytyksellä Suomen ja Neuvostoliiton voimatalousyhteistyötä koskevia sopimuksia. Liittohallitus totesi sopimusten vastaavan niitä tavoitteita, joita liittohallitus esitti 7. 2. 1974. Liittohallitus korosti, että Suomen tulisi pyrkiä pitkäaikaiseen sopimukseen myös Puolan, tärkeän kivihiilen-tuottajan kanssa.

MAATALOUSPOLITIikka

Maamme maataloudessa on tapahtumassa voimakas muutosprosessi, jonka tuloksena maataloudesta tulee yhä enenevässä määrin elintarviketeollisuuden raaka-aineiden tuottaja. Tähän liittyy pienviljelysvaltaisen maatalouden ja sitä harjoittavan väestön aseman jatkuva vaikeutuminen ja tuotannon keskittyminen yhä harvalukuiseen ryhmittymään haltuun. Tämän lisäksi on huolestusta herättänyt yhä laajenevassa mitassa tapahtuva maa- ja metsätaloukseen siirtyminen viljelijäväestöltä yksityisten tilakeinottelijoiden ja suuryritysten haltuun. Tälle viljelijäväestön ja koko maataloustuotannon kannalta kielteiselle kehitykselle ei ole saatu esteitä, vaikka asiaan on monissakin yhteyksissä puututtu. Virallisessa maatalouspolitiikassa on jatkunut aikaisempien vuosien linja. Tuotannon supistamistoimet ovat siirtymässä taka-alalle, vaikka edelleenkin maassamme esiintyy eräiden maataloustuotteiden ylituotantoa, jonka markkinointi ulkomaille tulee yhteiskunnalle suhteellisen kalliiksi.

Vuosittain suoritetuissa maataloustuloratkaisuissa ei ole riittävästi otettu huomioon maamme pienviljelijäväestön etuja. Vaikka tuottajahintojen korotuksista merkittävä osa onkin suunnattu pienviljelijäväestön tuottamille tuotteille esimerkiksi maidolle ja naudanlihalle, ovat ratkaisut samalla lisänneet maatalouden sisäisiä tuloeroja, koska tuottajahintojen korotuksista suurimman hyödyn saavat suurtuottajat. SKDL:n toimesta on vaadittu tilakohtaisen hintapoliittisen tuen tuntuva lisäystä mm. pinta-alaisiin korotusta, mutta esityksemme eivät ole saaneet riittävästi kannatusta tukseen. Näin ovat tulot myös maataloudessa jatkuvasti kasvaneet.

Vuoden 1974 kesällä maataloutta kohtasi eräillä alueilla epäedullisista sääolosuhteista johtuen lähes täydellinen kato. Erikoisen voimakkaasti vahingot kohdistuivat pienviljelystiloilta, jotka monin paikoin menettivät lähes koko satonsa ja joutuivat luopumaan karjastaan. SKDL:n eduskuntaryhmä ja liittohallitus kiinnittivät asiaan hallituksen huomiota jo varhaisessa vaiheessa, mutta hallituksen viivyttelyjen johdosta vahinkojen arvioiminen alkoi vasta myöhään

syksyllä. SKDL:n vaatimuksena olivat tilakohtaisiin vahinkoihin perustuvat korvaukset, jotka olisi tullut suorittaa pienviljelijöille täysimääräisinä. Hallituksen hintapoliittiset korvausmuodot aiheuttivat sen, että suurimmat korvaukset saivat vähiten vahinkoja kärsineet.

Jo edellisen toimintakauden aikana vireille saatetut luopumiskorvaus- ja luopumiseläkelait hyväksyttiin eduskunnassa. Myös SKDL:n eduskuntaryhmä kannatti lakien hyväksymistä, vaikka kaikkia lakiin esittämiämme parannusesityksiä ei saatukaan toteutettua. Lakien merkitys maataloustuotannon kehittämisen kannalta on kuitenkin varsin rajallinen eikä niiden toteuttaminen ole merkittävästi muuttanut maatalouden rakennetta.

Vuoden 1974 aikana tuli voimaan myös laki maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä. Lain avulla pyritään turvaamaan määrätyn pituinen vuosiloma lähinnä karjataloutta harjoittaville viljelijöille. Vaikka ilmeisestikään ns. lomitussjärjestelmä ei edusta lopullista muotoa karjataloutta harjoittavien pienviljelijäin loma- ja vapaa-aikakäytöksen ratkaisussa, on vuosilomaa koskevaa lakia pidettävä merkittävänä edistysaskeleena aikaisempaan ja niinpä mm. SKDL:n eduskuntaryhmä kannatti lain hyväksymistä.

Kauan vireillä ollut maatilalain uudistus on edelleenkin toteuttamatta, vaikka useiden poliittisten ryhmien taholta onkin painotettu lain kiireellisyyttä. Edellisten hallitusten aikana lain käsittelystä valmistettiin jopa aikatauluja, mutta hallituksen esitykset tulivat niin hitaasti, ettei lakia ole saatu käsiteltyä. SKDL:n taholta on painotettu lain kiireellisyyttä ja tehty eräitä parannusesityksiä niihin esityksiin, joita hallitukset ovat eduskuntaan jättäneet. Erikoisesti olemme pitäneet tärkeänä pienviljelijöiden etujen huomioon ottamista mm. lisämaansaannin ja lainoituksen osalta sekä lain mukaisten toimeenpanoelinten kansanvaltaisuuden turvaamista.

Maatilalakiin liittyvästi olemme pitäneet tärkeänä, että valmisilla olevaan lakiin sisältyisi kohta, joka turvaisi viljelijäin keskeisille tuotannollisille yhteistoimintayrityksille samanarvoisen aseman vastaavien yksityisten yritysten kanssa. Mm. tässä kysymyksessä hallituksilta tulleet maatilalakiesitykset ovat merkinneet huomionnosta komiteamietintöön nähden.

Maatalouden yhteistoiminnan ulottaminen myös tuotantoa koskevaksi on nähty yhtenä ratkaisuna, jolla voidaan tehostaa maataloustuotantoa ja toisaalta parantaa pienviljelijäväen taloudellista ja sosiaalista asemaa. Vaikka eri tahoilla on vakuutettu valmiutta yhteistoiminnan kehittämiseen ovat käytännön teot jääneet vähäisiksi.

Maatalousväestön keskuudessa ilmenevästä yhteistoimintahalukkuudesta huolimatta ei yhteiskunta ole tehnyt asiallisesti mitään tuotannollisen yhteistoiminnan edistämiseksi. Pikemminkin esimerkiksi valtion määrärahojen käytössä sekä maatilalain käsittelyn yhteydessä on tullut selvästi ilmi porvarillisten puolueiden penseys yhteistoiminnan kehittämistä kohtaan.

SKDL:n päättävien elinten, järjestöjen ja eduskuntaryhmän sekä erilaisissa yhteiskunnallisissa elimissä toimivien edustajiemme toimesta on jatkuvasti vaadittu pienviljelijäväen tuotannollisen yhteistoiminnan tukemista ja lainsäädännön muuttamista sellaiseksi, että se tukee yhteistoimintaa. Olemme nähneet tuotannollisen yhteistoiminnan mm. karjatalouden harjoittajille ratkaisuna, jonka avulla voidaan turvata 5-päiväinen työviikko, 8-tuntinen työaika ja samat lomaedut kuin muidenkin alojen ihmisillä ovat. Lisäksi tuotannollisen yhteistoiminnan avulla voidaan alentaa tuotantokustannuksia, mikä maamme maatalouden tulevaisuuden kannalta on eräs ensiarvoisen tärkeä asia.

Lopuksi on aihetta todeta, että maatalouspoliittista toimintaamme on haitannut taloudellisista vaikeuksista johtuva työvoimapula. Maatalouspoliittisen jaoston työ ei ole muodostunut kiinteäksi, koska jaoston tehtävät on jouduttu hoitamaan muiden järjestötehtävien ohella. Työvoimakysymykseen tulisi saada korjaus, edustaa-han maatalousväestö perinteisesti erästä SKDL:n kannattajakunnan osaa ja muodostaahan maatalous varsin tärkeän yhteiskunnallisen tuotannon haaran.

Valtiosääntöuudistus

Valtiosääntökomitean välimietintöä liittohallitus käsitteli komiteatyöselostuksen pohjalta 17. 4. 1974. LH totesi päätöksessään vi-

reillä olevassa valtiosääntöuudistuksessa olevan yhä ajankohtaisia työväenliikkeen perinteiset tavoitteet, eduskunnan nostaminen keskeiseksi vallanelimeksi ja kansalaisten perusoikeuksien lisääminen olennaisesti.

Liittoneuvosto käsitteli valtiosääntökomitean välimietintöä 5. 10. 1974. Liittoneuvosto korosti, että perustuslait on uudistettava niin, että valtiollinen vallankäyttö tapahtuu eduskunnan johdon ja valvonnan alaisena. Eduskunnasta on siis muodostettava keskeinen valtioelin, jonka rinnalla ei ole muita sen kanssa kilpailevia toimieli-miä.

SOSIAALIPOLITIikka

Yhteiskunnallisen tasa-arvoisuuden lisäämiseksi ja yhteiskunnan tukea tarvitsevien väestön osien toimeentulon turvan kehittämiseksi on SKDL edellisen liittokokouksen antamien suuntaviivojen mukaisesti pyrkinyt laajentamaan kamppailua maamme sosiaalipolitiikan uudistamiseksi ja sosiaalipolitiikkaa koskevan hallinnon kansanvaltaistamiseksi.

Kuten koko 1960-luvun lopun ja 1970-luvun alun ajanakin on eläkepolitiikka ollut keskeisellä sijalla myös kuluneen toimintakauden aikana. SKDL:n tavoitteena on eläketurvan kehittäminen pieniä ja keskisuuria eläkkeitä nostamalla, vähimmäispalkkaa vastaavan peruseläketurvan takaaminen kaikille eläkeläisille, eläkeikärajan alentaminen sekä eläkejärjestelmien yhtenäistäminen ja hallinnon kansanvaltaistaminen. Huolimatta toimintakauden aikana tapahtuneista sekä työeläkkeiden että kansaneläkkeiden korotuksista ei vähimmäispalkkaa vastaavaa peruseläketurvaa ole kyetty toteuttamaan. Voimakas inflaatio on myös hidastanut eläketa-son kehitystä. Eläkejärjestelmien yhtenäistäminen ja hallinnon kansanvaltaistaminen ei lainsäädännön tasolla ole edistynyt ja vuoden 1974 aikana toteutetut eläkelakien muutokset (ns. työeläkepaketti) osaltaan jopa heikensivät kansaneläkejärjestelmän asemaa suurpää-oman hallitsemaan työeläkejärjestelmään verrattuna.

Maataloudenharjoittajien eläkejärjestelyissä on toimikauden aikana tapahtunut muutoksia mm. sukupolvenvaihdoseläkkeen ja luopumiskorvausjärjestelmän astuessa voimaan, mutta näiden muutosten sisältö ei palvele pienviljelijäväestön etuja. Maatalouden lomajärjestelmä on saatettu voimaan ja samoin on pienyrittäjiä varten luotu lomajärjestelmä.

Vuoden 1976 alussa osallistuessaan hallitusvastuuseen onnistui SKDL torjumaan yritykset pysyvästi heikentää pienten työeläkkeiden indeksikorotusjärjestelmää.

Perhepolitiikan alueella merkittävimmät muutokset ovat asumistukijärjestelmän uudistus sekä lapsilisälain muutokset sekä äitiysloman pidentäminen 72 vuorokaudesta 174 vuorokauteen.

Uusina ryhminä tulivat asumistukijärjestelmän piiriin nuoret lapsettomat avioparit, opiskelija-asunnoissa asuvat osittain sekä eräin edellytyksin myös omassa asunnossaan asuvat. Asumistukijärjestelmän heikkouksiksi jäivät edelleen mm. alivuokralaisten sekä yksinään asuvien henkilöiden jääminen kokonaan tukijärjestelmän ulkopuolelle.

Voimakkaan inflaatiokehityksen mukanaan tuomaa lapsilisien tuntuva jälkeenjääneisyyttä korjattiin osittain korottamalla lapsilisiä yleisesti sekä saattamalla voimaan korotettu lapsilisiä alle kolmevuotiaille lapsille. Lapsilisien tasoa ei kuitenkaan korotettu riittävästi, jotta se tyydyttäisi SKDL:n vaatimuksia. Todettakoon, että viimeksi lapsilisälakia muutettaessa SKDL esitti eduskunnassa lapsilisän määräksi 1 180 markkaa vuodessa jokaisen lapsen osalta kun hallituksen esitys lähti esimerkiksi ensimmäisen lapsen osalta 604 markan tasosta ja syntymäjärjestykseen perustuva porrastus jäi edelleen voimaan.

Työntekijöiden kannalta tärkeisiin uudistuksiin kuuluu myös ns. autonkuljettajien työaikalain hyväksyminen eduskunnassa vuoden 1975 vaalien jälkeen, sillä eduskunnan porvarillisten ryhmien enemmistö oli edellisen vaalikauden aikana äänestänyt lain yli vaalien määrävähemmistösäädöksiä hyväkseen käyttäen. Myös merimiesten työaikaa koskeva laki on saatettu eduskunnan käsittelyyn.

Muusta sosiaalipoliittisesta lainsäädännöstä todettakoon elatus-
tukea ja elatusavun ennakkoa koskevien lakien kehittäminen.

Lapsen elatusturvaa koskevan lain puuttumisen vuoksi on elatus-
turva kuitenkin edelleen puutteellinen.

Vuoden 1976 valtion tulo- ja menoarvion eduskuntakäsittelyn aikana lisättiin SKDL:n aloitteesta lasten päiväkotien rakentamiseen varattuja määrärahoja.

KULTTUURI- JA KOULUTUSPOLIITTINEN TOIMINTA

1. Kulttuuripoliittika

Kuluneella toimintakaudella oli ominaista yhteiskunnallisten ja poliittisten ristiriitojen kärjistyminen myös kulttuurin alalla. Harjoitettu Sorsan—Virolaisen hallituksen politiikka merkitsi kulttuuripoliittisten uudistusten paikoilleen juuttumista sekä erittäin taantumuksellista työväen ja muun edistyksellisen kulttuuritoiminnan tukahduttamista. Harjoitettu politiikka johti maamme kulttuuririntaman rivien ennennäkemättömään kokoamiseen. Tämä rintama vetosi useaan otteeseen valtiovaltaan ja aina tasavallan presidenttiinkin maamme kulttuurielämän kehittämisen ja demokratisoimisen turvaamiseksi. Mutta vetoamukset olivat lähes turhia. Kun toimintakauden loppupuolella vielä ruvettiin puhumaan ns. hätätilasta ja valtion kassakriisistä niin kulttuuripoliittinen tilanne entisestään huononi. Kehityksen uudeksi jarruksi muodostui valtiovarainministeriö. Vasta viiden puolueen hallituksen muodostaminen loi edellytykset tilanteen kääntämiseksi parempaan suuntaan. Tässä hallituksessa SKDL:llä on toisen opetusministerin salkku.

Vaikka yhteiskunnan taholta harjoitettu kulttuuripoliittika suuntautuiakin ajoittain räikeästi työväenkulttuuria vastaan, niin kulu-
nut toimintakausi merkitsi työväen kulttuuritoiminnassa merkittävää nousukautta. Kansandemokraattisessa liikkeessä alkoi kulttuuri- ja ohjelmatoiminnassa voimakas kehittyminen. Keskeisenä tässä oli SKDL:n järjestökentässä tapahtunut kulttuuripoliittinen järjestäytyminen. Toimikauden aikana perustettiin eri puolille maata peräti 14 uutta kulttuuripoliittista perusjärjestöä. Nämä Kulttuuride-

mokraatit-järjestöt perustettiin alueelliseksi kulttuurialan yhteistointajärjestöiksi, joihin voivat kuulua niin kulttuurin ammattilaiset, harrastajat, päätöksentekijät ja käyttäjätkin. Vuoden 1975 lopussa näissä neljässätoista järjestössä oli jäseniä runsaat tuhat, joista valtaosa oli työtätekeviä. Valtakunnallisen toimintansa tehostamiseksi nämä järjestöt muodostivat vuoden 1975 alussa yhteistyöelimen nimeltä Kulttuuridemokraattien toimikunta, joka onnistui saamaan toimintaansa kaikesta vastustuksesta huolimatta pientä valtionapuakin. Myös ohjelmatoiminnan alalla voidaan puhua jopa työväen ohjelmatoiminnan uudesta noususta, sillä kuluneen toimintakauden aikana laajeni esiintyvien harrastajien joukko todella merkittävästi. Alueellisen ja paikallisen kulttuuriaktiivisuuden lisääntyminen on näkyvää SKDL:n järjestötoiminnassa. Koskaan aikaisemmin ei järjestetty kulttuuripoliittisia seminaareja eri puolilla maata niin runsaasti kuin kuluneella toimintakaudella. Niihin osallistui satoja SKDL:n jäseniä ja kannattajia eri yhteiskuntapiireistä. Seurauksena on ollut kasvavaa painetta yhteiskunnan harjoittamaa kulttuuritoimintaa kohtaan sekä valtakunnallisella, alueellisella että paikallisella tasolla. SKDL:n voimassaoleva kulttuuriohjelma on vuodelta 1964. Kun tarkastellaan siinä esitettyjä konkreettisia tavoitteita kulttuurielämän kehittämiseksi ja demokratisoimiseksi, niin voidaan todeta, että vasta 1970-luvun puolivälissä alkaa maamme kulttuuripoliittinen ja poliittinen ilmapiiri olla osittain kypsää demokratiaa laajentaviin uudistuksiin myös kulttuurielämässä. Uuden 1980-luvun kulttuuripoliittikkaa luotaavan ohjelman valmistelu tulee olemaan tulevan toimintakauden ensimmäinen kulttuuripoliittinen toimenpide sen ohella, että kamppaillaan jatkuvasti vireillä olevien tärkeiden uudistusten turvaamisen puolesta. Kuluneella toimintakaudella kärjistyi toden teolla kansallisen kulttuurimme asema ylikansallisen kaupallisen roskakulttuurin kasvavassa paineessa. Kysymys ei ole vain kansalaisten demokraattisista oikeuksista kulttuurielämään, vaan koko kansallisen kulttuuri-identiteettimme tulevaisuudesta. Näiden tärkeiden yhteiskuntapoliittisten tavoitteiden taakse tarvitaan yhä laajempaa työtätekevien ja muiden edistyskellisten ihmisten kulttuuririntamaa. Tämän luomisessa on SKDL:lla ollut ja tulee edelleenkin olemaan keskeinen asema.

2. Koulutuspolitiikka

Toimintakauden aikana keskeisimpiä tapahtumia koulutuspolitiikan alueella ovat olleet peruskoulujärjestelmän toteuttamisen edistyminen sekä keskiasteen ammatillisen koulutuksen uudistus suunnittelun aloittaminen. Kansandemokraatit torjuivat Sorsan hallituksen tekemän suunnitelman peruskoulun toteuttamisen aikataulun hidastamisesta sekä suunnitelman eräiden peruskoulutuksen tavoitteiden supistamisesta syksyllä ja alkutalvesta käydyissä Mieltusen hallituksen muodostamisneuvottelujen yhteydessä. Opetusministeriö asetti keskiasteen ammatillisen koulutuksen uudistamissuunnittelua varten syksyllä 1974 14 toimikuntaa, joiden tehtäväksi annettiin tehdä ehdotus uusista opetussuunnitelmista eri ammattialoille. Kansandemokraatit ovat osallistuneet näiden toimikuntien työskentelyyn.

Kansandemokraatit ovat esittäneet toimintakauden aikana useita jo toteutuksessa olevan peruskoulutuksen organisaatiota sekä opetuksen sisältöön liittyviä uudistusehdotuksia. Eräänä tärkeimmistä uudistusehdotuksista mainittakoon tavoite pidentää peruskoulua sen yläpäästä vuodelta, jolloin peruskoulutuksen pituudeksi tulisi 10 vuotta. Samalla asetettiin tavoitteeksi oppivelvollisuuden laskeminen 1 vuodelta, jolloin oppilaat tulisivat 6 vuotiaina oppivelvollisuuksiin.

Toimintakauden aikana SKDL:n koulutuspoliittinen toimikunta lähetti järjestökäsittelyyn valmistamansa ehdotuksen SKDL:n koulutuspoliittiseksi ohjelmaksi. Koulutuspoliittisessa ohjelmassa pyrittiin hahmottamaan kansandemokraattista koulutuspoliittista ajattelua samalla kun siinä esitettiin SKDL:n käsitys koulutusjärjestelmästä. Luonnoksen järjestökäsittely pidettiin vuoden 1974 ja 1975 aikana, jolloin kaikki keskusjärjestöt ja useat liiton perusjärjestöt ilmaisivat käsityksensä luonnoksesta sekä tekivät useita muutos- ja korjausehdotuksia. Järjestökäsittelyn aikana paljastui, että myös koulutuspoliittisen ajattelun osalta esiintyi liiton sisäistä jakautumista heijastavia erimielisyyksiä. Liittohallitus antoi järjestökäsittelyn jälkeen koulutuspoliittisen toimikunnan tehtäväksi valmistaa ottaen huomioon tehdyt ehdotukset liitolle koulutuspoliitti-

nen ohjelma. Ohjelma pyritään valmistelemaan liittoneuvoston syksyn kokoukseen käsitteelyyn.

Liittohallituksen päätöksen mukaisesti on edelleen jatkettu kansandemokraattisten opettajien ja koulualalla toimivien henkilöiden kokoamista yhteistoimintaan SKDL:n sisälle. Tällä hetkellä on useilla paikkakunnilla koulualalla työskentelevät perustaneet kulttuuri-demokraattien yhteyteen koulutuspoliittisen jaoston. Helsingissä, Turussa ja Kajaanissa on sen sijaan perustettu SKDL:n piirijärjestöön kuuluva koulualan ihmisten yhdistys. Tämän vuoden aikana on tarkoitus 6 muulla paikkakunnalla perustaa vastaavanlaiset yhdistykset.

3. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikka

Viime vuosien aikana sekä korkeakoululaitos että edistysellinen tiedepolitiikka on joutunut oikeistohyökkäyksen kohteeksi. Varsin laajalla koko yhteiskunnassa mutta erityisesti korkeakoululaitoksen piirissä on esiintynyt edistysellisten opettajien ja tutkijoiden syrjintää. Samalla edistysellinen tiedepolitiikka on joutunut hyökkäyksen kohteeksi. Suomen Akatemian harjoittamaa tiede- ja tutkimuspolitiikkaa on arvosteltu ja on tehty ehdotuksia Akatemian lakauttamisesta. Oikeiston hyökkäys, jota eräät keskiryhmiin kuuluvat henkilöt ovat tukeneet, on heikentänyt olennaisesti opettajien ja tutkijoiden sekä sosiaalista että yhteiskunnallista asemaa.

Toimintakauden aikana SKDL on voimakkaasti tukenut edistysellisiä tutkijoita ja opettajia sekä maassa harjoitettua edistysellistä tutkimuspolitiikkaa, joka on tähännyt kansan enemmistön elämän laadun parantamiseen. SKDL:n tavoitteena on myös ollut pyrkimys estää korkeakoululaitoksen kehittämiseen ohjattujen voimavarojen vähentäminen, jonka Sorsan hallitus toteutti harjoittamassaan budjettipolitiikassa vastoin annettua lainsäädäntöä.

Korkeakoulujen hallinnonuudistuksessa ei toimintakauden aikana ole päästy eteenpäin sen jälkeen kun porvarilliset ryhmät estivät eduskunnassa kansanvaltaisen hallinnonuudistuksen. Korkeakouluopiskelijoiden ja tutkimustyötä tekevien henkilöiden keskuudessa

käyty poliittinen ja yhteiskunnallinen taistelu on nopeuttanut näiden ryhmien keskuudessa luokkasuhteiden tiedostamista ja merkittävä osa nuorisosta onkin liittynyt SKDL:ään tai sen jäsenjärjestöihin taistelemaan demokratian ja yhteiskunnallisen edistyksen puolesta. Tässä kehityksessä ovat kansandemokraattiseen liikkeeseen kuuluvat opiskelijajärjestöt olleet merkittävä tekijä.

4. Yleisradiopolitiikka

Yleisradiopolitiikan alalla on keskeisenä edelleen ollut esillä kysymys ohjelmapolitiikan suunnasta. Oikeistopiirit eivät ole luopuneet kamppailusta edistysellistä, erityisesti työväenhenkistä ohjelmatarjontaa vastaan, vaikkakin niiden yritykset palauttaa Yleisradio entisenkaltaiseksi taantumuksen äänitorveksi ovat epäonnistuneet. Tietynlaista "sensuurimentaliteettia" ja ohjelmatyöntekijöihin kohdistunutta painostustakin on yhtiön piirissä jossakin määrin ilmennyt, mutta samanaikaisesti on kuitenkin kyetty kehittämään ja tasoltaankin kohottamaan edistyselliseksi luonnehdittavaa ohjelmatoimintaa.

Yleisradion ohjelmapolitiikan keskittämiseksi yhtiön hallintoneuvoston porvarillinen ja sosialidemokraattinen enemmistö siirsi yksiköiden johdon ohjelmapoliittista päätäntävaltaa aikaisempaa enemmän pääjohtajalle ja ohjelmajohtajalle. Tähän toukokuussa 1974 tehtyyn päätökseen liittyi ratkaisu radion jakamisesta kahteen yksikköön aikaisemman yhden asemesta. Näitä ratkaisuja SKDL:n edustajat vastustivat.

Toimenpidettä seurasivat uudelleenjärjestelyt yhtiön johtokunnassa. Toukokuun 29 päivänä 1974 hallintoneuvosto päätti kymmenhenkisen johtokunnan kokoonpanosta pääosin poliittisin perustein. Kansandemokraatteja valittiin johtokuntaan kaksi (jaetun radion toisen yksikön johtajaksi tuli Keijo Savolainen ja yhtiön talousjohtajaksi 1976 alusta siihen asti apulaisjohtajana toiminut Mauno Tamminen).

Yleisradiopolitiikassa on viimeksi kuluneen vuoden aikana nousut esiin talouteen liittyvät asiat. Kansandemokraatit ovat yhtiön

hallintoneuvostossa jatkuvasti olleet sitä mieltä, että Yleisradion toiminta tulisi rahoittaa valtion budjettivaroin. SKDL:n edustajat ovat arvostelleet nykyistä lupamaksujärjestelmää ja pitäneet sitä vähävaraisille epäoikeudenmukaisena tasaverona, josta olisi luovuttava. Kansandemokraattien mielestä lupamaksujärjestelmästä voitaisiin luopua asteittain, siirtämällä aluksi mm. Yleisradion investointikulut maksettavaksi budjettivaroista.

Hallintoneuvoston piirissä mielialat kypsyivät aikaisempaa myönteisemmäksi budjettivaroista tapahtuvalle rahoitukselle vuoden 1975 alkupuoliskolla. Tältä pohjalta syntyi hallintoneuvoston päätös 21. 3. 1975, jolloin lupamaksujen korotuksen ohella edellytettiin valtiotulon mukaantuloa yhtiön rahoitukseen. Eduskunnan ja hallituksen piirissä osoitettiin tiettyä valmiutta tähän ratkaisuun. Yleisradion taloutta tutkinut toimikunta totesi osaltaan mietinnössään 1975, että muutokset Yleisradion rahoittamisperusteisiin ovat mahdollisia.

Myöhempi kehitys on osoittanut, että haluttomuutta tässä suhteessa esiintyy jatkuvasti sekä porvarillisten puolueiden että sosiaalidemokraattien keskuudessa. Siksi yleisradiotoiminnan kehittämisen näköalat sen paremmin kuin normaalin toiminnan jatkuvuuden turvaaminen eivät ole erityisen valoisat. Poliittisesti talouskysymys on vastakin eräs kamppailukysymyksiä yleisradiopoliitikassa.

SKDL:n yleisradiopoliittikkaa on valmistellut yleisradiopoliittinen toimikunta, jonka puheenjohtajana on toiminut Toivo Pohjonen ja sihteerinä Matti Koskelo.

SKDL JA PAIKALLISHALLINTOASIAT

Kunnallispoliittinen koulutustoiminta niin liiton, piirijärjestöjen kuin kuntienkin tasolla on katsottu liiton kunnallisjaoston kuluneen toimintakauden tärkeimmäksi tehtäväksi. Koulutustoimintaa on järjestetty yhteistyössä piirijärjestöjen paikallishallintoasiain jaostojen sekä kunnallisjärjestöjen kanssa. Toimintakauden aikana eri tasoisten kunnallispoliittisten koulutustilaisuuksien määrä on noussut huomattavasti aikaisemmasta. Jaoston arvion mukaan lähes puolet

erilaisissa kunnallisissa luottamustehtävissä olevista kansandemokraateista on kuluneen kolmen vuoden aikana osallistunut oman kunnallisjärjestönsä, kunnallisjärjestöjen yhteistyössä, piirijärjestön tai liiton järjestämään koulutustilaisuuteen.

Kunnallispoliittisessa koulutuksessa pääpaino on suunnattu kansandemokraattisten kunnallisten luottamusmiesten ja virkamiesten aatteelliseen koulutukseen sekä kunnallishallinnon eri sektoreiden ja käytännön ongelmien selvittämiseen.

Liiton jaoston apu piiri- ja kunnallisjärjestöille koulutustilaisuuksien järjestämisessä on rajoittunut liiaksi vain ohjaustoimintaan sekä alustajien ja kouluttajien välittämiseen. Tehokkaampaan avustamiseen ei kuitenkaan ole ollut mahdollisuutta. Kertomuskauden lopulla on kuitenkin kiinnitetty huomiota kunnallispoliittisen opintomateriaalin vähäisyyteen ja laadulliseen heikkouteen. Jaosto onkin yhteistyössä KSL:n kanssa päättänyt valmistaa laajajakson luottamusmiesten työtä, kunnallishallintoa ja sen eri sektoreita käsittelevän aineiston, johon on tarkoitettu valmistaa myös opintotyössä käyttökelpoinen oheismateriaali.

Liiton jaosto on järjestänyt vuosittain Sirola-opistossa viiden päivän kunnallispoliittisia kursseja piirien kunnallispolitiikasta vastaaville henkilöille. Kaksi kurssista on järjestetty yhteistyössä SKP:n kunnallisjaoston kanssa. Nämä kurssit ovat osoittautuneet hyödyllisiksi ja tarpeellisiksi.

Kunnallishallinnon entistä enemmän teknistyessä ja monimutkaisuudessa on tulevaisuudessakin kiinnitettävä luottamusmiesten koulutukseen suuri huomio. Koulutustoimintaa on vastaisuudessa kehitettävä entistä järjestelmällisemmäksi ja välittömästi vaalien jälkeen valtuuston toimikauden alkuosaan painottuvaksi. Erityinen huomio on syytä kiinnittää piirijärjestötasolla ja osittain myös kuntatasolla kouluttajien ja alustajien kouluttamiseen.

Kertomuskauden merkittävimmiksi yleisiksi kunnallispoliittisiksi kysymyksiksi ovat nousseet kunnallislain uudistus, väliportaanhallinnon uudistus sekä kunnalliseen itsehallintoon ja kunnallistalouteen liittyvät kysymykset.

Kunnallishallintokomitean mietintö valmistui vuonna 1974. Mietinnön lausuntokierros ja kunnallislain uudistuksen jatkokäsittely

on jatkunut aina vuoden 1976 kevääseen asti. SKDL:n liittohallitus antoi kunnallislain kokonaisuudistuksesta oman lausuntonsa. Lausunnossaan SKDL kiinnitti päähuomion kunnan toimialan määrittelyyn, luottamusmiesten aseman vahvistamiseen sekä kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantamiseen. SKDL piti komitean esitystä pahasti puolitiehen jäävänä. SKDL:n edustajat ovat useissa muissa elimissä pyrkineet vaikuttamaan lausuntoja annettaessa niiden sisältöön. SKDL:n erittäin ponnekas esiintyminen kunnan oman liiketoiminnan kehittämisen puolesta ja yksityisen yritystoiminnan tukemista vastaan on tuottanut myös tulosta. Hallituksen esitys uudeksi kunnallislain on huomattavasti komitean mietintöä parempi. SKDL:n toiminta kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien parantamiseksi on myös tuottanut kunnallislain uudistuksen yhteydessä tulosta hallituksen otettua omaan esitykseensä kunnallislain pykälän, jossa kunta velvoitetaan esittelemään asukkaille erilaiset suunnitelmat jo niiden valmisteluvaiheessa. Tätä pykälää on pidettävä periaatteessa valmistelun julkisuuden kannalta merkittävänä.

SKDL:n liittohallitus antoi kertomuskauden aikana lausunnon myös väliportaanhallintokomitean mietinnöstä. Lausunnossaan SKDL piti jo osittain yli sata vuotta vireillä ollutta väliportaanhallinnon uudistusta demokratian ja kansalaisten tasa-arvoisuuden kannalta välttämättömänä ja kiireellisenä. SKDL yhtyi lausunnossaan väliportaanhallintokomitean tavoitteisiin erittäin suurelta osin ja SKDL:n edustajat ovat eri elimissä pyrkineet kiirehtimään väliportaanhallinnon uudistamista komitean esittämältä pohjalta.

Väliportaanhallinnon uudistuksen yhteydessä SKDL asettui tukemaan myös kolmen uuden läänin perustamista. SKDL piti välttämättömänä Pirkanmaan, Satakunnan sekä Kainuun läänien perustamista.

Muut kunnallishallinnon kannalta merkittävimmät kertomuskauden aikana vireillä olleet lainsäädäntöuudistukset ovat maapoliittiset uudistukset, kaavoitus- ja rakennuslainsäädännön uudistus sekä kuntamuotojen välisen eriarvoisuuden poistaminen. Nämä uudistukset ovat vielä joko kokonaan tai osittain toteuttamatta.

Kunnallistalouden kannalta tärkeänä pidettävä jätevesimaksulaki säädettiin kertomuskauden aikana. Vaikka lakia onkin pidettävä

periaatteessa oikeudenmukaisena sen vähentäessä painetta kunnallisveroäyriin hintaa kohtaan, siinä olevat puutteellisuudet ovat estäneet jätevesimaksun painopisteen kohdistamista vesien suursaatuttajiin. Samoin sopimuslainsäädännössä olevat aukot ovat antaneet teollisuudelle mahdollisuuden kiertää jätevesimaksuja.

Kertomuskauden suurin kunnallispoliittinen ongelma on ollut valtiovallan yhä voimakkaammaksi käynyt hyökkäys kunnallista itsehallintoa vastaan. Sorsan ja Liinamaan hallitusten ja Suomen Pankin tavoitteena on ollut koko kunnallishallinnon täydellinen kytkeminen valtiovallan virheellisen talouspolitiikan tukijaksi. Tämä hyökkäys huipentui vuoden 1975 kesällä allekirjoitettuun valtiovalan ja kunnallisten keskusjärjestöjen väliseen järjestelyasiakirjaan. Sopimuksen tavoitteena oli kuntien kulutusmenojen reaalkasvun supistaminen korkeintaan 4 prosenttiin ja investointien kasvun sitäkin pienemmäksi sekä henkilökunnan kasvun supistaminen korkeintaan 2 prosenttiin. SKDL:n edustajat vastustivat kunnallisissa keskusjärjestöissä sopimuksen hyväksymistä toden sen liittyvän hallituksen harjoittamaan virheelliseen ja työväestön etujen vastaiseen talouspolitiikkaan ja toisaalta sopimuksen aiheuttavan kuntalaisille välttämättömien palvelujen kehityksen pysähtymistä.

Paikallishallintoasiain jaosto antoi kansandemokraattisille kunnallisille luottamusmiehille ohjeen, jonka mukaan suositusluontoinen sopimus ei sido kunnallisissa luottamustoimissa olevia kansandemokraatteja, vaan SKDL:n tavoitteena tulee myös tässä tilanteessa olla vähävaraisiin kuntalaisiin kohdistuvien palvelujen lisääminen.

SKDL:n paikallishallintoasiain jaosto ja kaikissa elimissä olevat kansandemokraatit ryhtyivät välittömästi sopimuksen solmimisen jälkeen toimiin sen purkamiseksi. Vuoden 1975 alkupuolella tässä onnistuttiinkin Suomen Kaupunkiliiton pyydettyä hallitukselta neuvotteluja uuden sopimuksen solmimiseksi, jolloin sopimuksen tavoitteeksi tulee ottaa työllisyyden turvaaminen ja kuntien rahoitustilanteen turvaaminen.

Kunnallishallinnon tehtävien lisääntyminen ja kunnallishallinnon teknistyminen ovat johtaneet kuntien virkamiesten ja työntekijöiden määrän lisääntymiseen. Samalla myös asioiden valmistelun

merkitys on kasvanut ja johtavien virkamiesten vaikutus päätösten sisältöön on voimakkaasti kasvanut. Samaan aikaan on eräitä poliittisesti merkittäviäkin asioita siirretty luottamusmieselimiltä virkamiesten ratkaistavaksi. Luottamusmiesten asema kunnallishallinnossa on vuosi vuodelta heikentynyt. SKDL on joutunut kiinnittämään yhä enemmän huomiota siihen, että kansandemokraattisten virkamiesten osuus kuntien johtavista virkamiehistä on huomattavasti alle poliittisen suhteellisuuden. Tätä epäkohtaa on pyritty kertomuskauden aikana korjaamaan. Poliittisen neuvottelujärjestelmän parannuttua kuntatasolla onkin jouduttu toteamaan, että SKDL sen paremmin kuin muutkaan kansandemokraattiset keskusjärjestöt eivät ole pystyneet organisoimaan riittävän tehokasta järjestelmää, jolla olisi pystytty turvaamaan pätevien hakijoiden löytymisen avoinna oleviin virkoihin. Tämän epäkohdan korjaamiseen on tulevaisuudessa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota.

Liiton paikallishallintoasiain jaosto on pyrkinyt jatkuvaan ja kiinteään yhteistyöhön SKP:n kunnallisjaoston kanssa samoin kuin SKDL:n eduskuntaryhmän kunnallisjaostonkin kanssa. Erityisesti yhteiseen asioiden käsittelyyn on pyritty määriteltäessä kansandemokraattisen liikkeen kantaa merkittävimpiin kunnallishallintoa koskeviin lakiuudistuksiin. Kuitenkin on selvästi näkynyt, että asioiden koko liikettä koskevaan yhteiseen käsittelyyn tulisi päästä nykyistä aikaisemmassa valmisteluvaiheessa.

Kunnallisvaalit pidetään vuoden 1976 lokakuussa. Tämä on luonnollisesti sävyttänyt jaoston toimintaa kertomuskauden loppupuolella. Vaikka liiton paikallishallintoasiain jaosto ei olekaan vastuussa kunnallisvaalitoiminnasta, se on joutunut käsittelemään useita kunnallisvaaleihin ja vaaliohjelmiin liittyviä kysymyksiä.

SKDL:n TOIMINTA E-OSUUSKAUPPALIIKKEESSÄ

Kansandemokraattisen liikkeen toiminnasta E-osuuskauppaliikkeessä on edelleen vastannut pääasiallisesti SKDL:n osuustoiminta-jaosto. Mutta sellaisissa suurissa tapahtumissa kuin KK:n jäsen-

hankintakampanjassa v. 1974 ja E-vaaleissa huhtikuussa 1975 sekä E-osuuskauppaliikkeen 75-vuotisjuhlissa ja sen valmisteluissa oli koko kansandemokraattinen liike ja sen jäsenistö kiitettävästi mukana. Tulokset olivat myös sen mukaisia kuten lähinnä vaalituok-sista ilmenee.

E-osuuskauppaliikkeen kehityksestä

E-osuuskauppaliikkeen liikevaihto kehittyi vv. 1973—1975 seuraavasti:

	1973	1974	1975
	1 000 mk	1 000 mk	1 000 mk
Osuusliikkeet	2 934	3 529	4 187
OTK (+ tytäryhtiöt)	2 080	2 789	3 244

Edellä mainittujen vuosien markkamääräiset lisäykset eivät anna oikeata kuvaa todellisesta kehityksestä, koska näitä vuosia leimasi voimakas inflaatio. Tämän vuoksi voidaan sanoa, että määrällinen liikevaihto ei asiallisesti ottaen lisääntynyt juuri lainkaan. Taloudellisen tuloksen kannalta voidaan todeta, että vuosi 1975 oli selvästi edellistä vuotta heikompi. Tämä taas johtuu pääasiassa alkaneen lamakauden voimakkaasta ilmenemisestä rakennustuotannossa, jonka seurauksena rakennustarvikkeiden myynti pysähtyi. Niinpä aikaisemmista vuosista poiketen elintarvikkeiden myynnin lisäys OTK:n osalta oli 21,4 % ja erikoistavaroiden vain 10,8 %, kun suhteet aikaisempina vuosina olivat päinvastoin.

Osuusliikkeiden lukumäärä, joka nyt on 63 (+ 3 osuusruokalaa), supistui edellä mainittuina vuosina viidellä. Joukossa oli kolme osuusliikettä: Taka-Lappi (Ivalo), Savo (Tervo) ja Tornionlaakso (Pello), joissa sulautumishetkellä oli kansandemokraattinen enemmistö.

Myymälärakenteen muutoksessa jatkuu entinen pienmyymälöitä karsiva suunta. Kun E-osuuskauppaliikkeen toimipaikoissa tapahtui

v. 1974 118 ja vuonna 1975 112:n myyntipaikan vähennys, se kohdistui lähes yksinomaan ns. sekataavaramyymäläryhmään, jossa vastaavina vuosina vähennykset olivat 97 ja 127. Tällä hetkellä myymäläpaikkoja on kaikkiaan 2 387, ravitsemusliikkeitä 421 ja tuotantolaitoksia 64.

E-liikkeen muu toiminta

Vuoden 1973 edustajiston kokouksessa hyväksyttiin parin vuoden valmistelujen jälkeen E-liikkeen periaate- sekä kuluttajapoliittinen tavoiteohjelma. Sekä ohjelmien laadinnassa että kenttäkäsitteilyssä oli kansandemokraateilla merkittävä osuus. Tosin ohjelmat eivät kaikin osin muodostuneet sellaisiksi kuin toivottiin, mutta pääpiirteissään näitä sittenkin voidaan pitää hyväksyttävänä. Tärkeätä oli se, että E-osuuskauppaliike selvästi tunnustautui maamme työväenliikkeen osaksi. Kuluttajapoliittinen ohjelma sisältää merkittäviä, kuluttajalle tärkeitä tavoitteita, joiden toteutumisesta tulee vuosittain saada selvitys KK:n edustajakokouksessa.

E-liikkeen työntekijöiden kannalta tärkeä henkilöstöpoliittinen tavoiteohjelma hyväksyttiin vuoden 1974 KK:n edustajakokouksessa. Samana vuonna oli myös E-osuuskauppaliikkeen jäsenhankintakilpailu, jolloin uusia jäseniä liittyi yli 68 000. Jäsenmäärien kehitys on ollut seuraava:

1973	1974	1975
580 470	648 357	n. 638 000

E-vaalit ja niiden tulokset

Huhtikuussa 1975 pidettyihin vaaleihin osallistui 322 865 äänestäjää 662 757:stä äänioikeutetusta eli 48,7 %. Ilmeisesti pääasiassa jäsenkampanjan tuloksena äänioikeutettujen luku oli 86 024 suurempi kuin vuoden -71 vaaleissa. Äänestäjien luku oli niin ikään 84 073 aikaisempaa suurempi. SKDL:n äänimäärä oli vuonna -71 93 362

ja vuonna -75 134 879, joten lisäys oli 41 517 eli 44,47 %. SDP:n vastaavat luvut olivat 160 156, lisäys 37 026 eli 30,07 %. Porvarien äänimäärän prosentuaalinen lisäys oli tosin vielä suurempi, 47,66 %, kuin SKDL:n, mutta sen kokonaisvaikutus ei kuitenkaan ollut merkittävä. Kun osuusliikkeitä oli 9 vähemmän kuin ennen, oli edustajiston paikkojen luku 212 pienempi eli yhteensä 2 134.

Paikat jakaantuivat seuraavasti:

	Vaalit -71	Vaalit -75	
SDP	1 176	1 144	-32
SKDL	874	909	+35
TPSL/STP	18	7	-11
Porv.	66	74	+8
	2 134	2 134	

Kun SDP:n listoilla oli porvarillisiin puolueisiin lukeutuvia ehdokkaita, jotka tulivat valituiksi, oli SDP:n tappio asiallisesti vieläkin suurempi. SKDL:ää voidaan siis pitää vaalien todellisena voittajana.

Vaalien tulos olisi voinut olla vieläkin hivenen parempikin, jos kahdessa osuusliikkeessä, Laajassa Lapualla ja Elannossa Helsingissä ei olisi ollut kaksia eri vasemmistolistoja. SKDL menetti enemmistön kahdessa osuusliikkeessä, Laajassa ja Warmassa, mutta sai enemmistön Pohjois-Päijänteen ja Ylä-Savon osuusliikkeissä, — joten edelleen on 14 osuusliikkeessä SKDL:n enemmistö.

Vaalit osoittivat, että meidän politiikkamme on E-liikkeessä saanut jäsenistön hyväksymisen ja järjestömme toimivat paremmin.

Kansandemokraattinen liike on mennyt eteenpäin, sillä sekä E-että eduskuntavaalit todistivat sen selvästi.

Vaalitulokset v. 1956—1975 prosentteina annetuista äänistä:

Puolue	1956	1959	1962	1965	1968	1971	1975
SDP	52,0	46,1	48,8	49,0	49,8	52,0	49,8
SKDL	42,5	42,0	42,3	41,6	40,5	39,0	41,9

TPSL	—	4,3	1,9	2,6	1,7	1,3	0,2
Porv.	5,5	7,6	7,0	6,8	7,7	7,2	8,1
Äänestyspros.	33,3	44,6	44,3	41,1	35,5	41,6	48,7

URHEILUPOLITIikka

SKDL:n liittohallitus on käsitellyt urheilupoliittisia kysymyksiä korostaen itsenäisen työläisurheiluliikkeen merkitystä ja nimenomaan TUL:n itsenäisen toiminnan välttämättömyyttä, tasaveroisuuden periaatetta eri urheilujärjestöjen yhteistyön pohjana ja liikuntakulttuurin demokratisoimisen tavoitetta urheilujärjestöjen yhteistyön eräänä päämääränä.

— Urheilun keskusjärjestöjen yhteistyökysymystä

LH käsitteli 3. 5. 1973 SKDL:n Jyväskylän yhdistyksen 10. liittokokoukselle tekemän aloitteen pohjalta. LH esitti kannanoton urheilun neuvottelukunnan puheenjohtajan Paavo Seppäsen laatimaan luonnokseen keskusjärjestöjen väliseksi sopimukseksi. Liittohallitus totesi suunnitelman oleellisilta osiltaan rajoittavan TUL:n itsenäisen toiminnan mahdollisuuksia. Urheilujärjestöjen yhteistyön tulee tapahtua tasaveroisella pohjalla. Liittohallitus yhtyi TUL:n liittotoimikunnan TUL:ssä toimivien kansandemokraattien kielteiseen kanttaan sopimusluonnoksen johdosta.

— SDP:n esityksestä TUL:n ja TUK:n yhdistämiseksi ja tilanteesta työväen urheiluliikkeessä

LH sai selostuksen 28. 11. 1974. Liittohallitus totesi kannanotossaan, että SDP:n tekemä esitys ei vastaa TUL:n itsenäisyyden turvaamisen vaatimuksia. Työväen urheiluliikkeen eheyttäminen voi tapahtua vain, jos aikaisemmin hajaantumisen syynä olleet tekijät voidaan poistaa niin, että myös sosialidemokraattinen liike asettuu itsenäisen työväen urheiluliikkeen taakse.

TOIMINTA RUOTSINKIELISEN VÄESTÖN KESKUUDESSA

Suomenruotsalaisten muuttoliike Ruotsiin on viime vuosina jatkunut, vaikkakin hidastumista on tapahtunut verrattuna edellisen toimintakauden aikana tapahtuneeseen maastamuuttoon. Jonkin verran helpottunut työnsaanti muilla elinkeinoaloilla kuin maataloudessa on Pohjanmaalla parantanut tilannetta. Kasvihuoneviljely ja minkkitarhaus ovat nykyisin ruotsinkielisen maatalousväestön tärkeitä elinkeinoja. Myöskin pienteollisuus työllistää suuren osan maataloudesta vapautuneesta työvoimasta. Metsä-Botnian teollisuusalueen rakennustyöt Kaskisissa ovat myöskin luoneet useita satia uusia työpaikkoja.

Etelä-Suomen rannikkoseuduilla ja Turun saaristossa on kaupungistuminen jatkunut. Sekä ruotsinkieliset että kaksikieliset teollisuusseudut ja kaupungit ovat jatkaneet kasvuaan. Kaksikieliset kunnat ovat yleisiä, mutta moniin kuntiin, joissa aikaisemmin ruotsinkieli oli enemmistön kielenä on syntynyt suomenkielinen enemmistö. Tämä kehitys on aiheuttanut muutoksia kunnallisten palvelujen ja koululaitoksen toimintaan. Molempien kielten osaaminen on tullut yhä välttämättömämmäksi.

Tämän kehityksen vuoksi on yhä suurempi osa suomenruotsalaisesta väestöstä tullut läheisempään yhteistoimintaan ammatillisen ja poliittisen työväenliikkeen kanssa. Tämä näkyy toiminnassa ammattiyhdistyksessä sekä työväenpuolueiden lisääntyvänä ruotsinkielisen väestön kannatuksena kaksikielisissä kunnissa. Erityisesti suomenruotsalaisen nuorison osuus on ollut merkittävä tässä kehityksessä.

Ruotsalaisella kansanpuolueella tulee olemaan yhä enemmän vaikeuksia säilyttääkseen asemansa, ja se on sen vuoksi pakotettu vaaleissa liittoutumaan suomenkielisten porvaripuolueiden kanssa. Voimakkaan lehdistönsä avulla ruotsalainen kansanpuolue kykenee vielä ohjaamaan mielipiteenmuodostusta, vaikkakin työväen lehdistön ja erityisesti SAK:n ruotsinkielisen lehden "Löntagaren" in lukijamäärät ovat kasvaneet huomattavasti.

"Folktidningen Ny Tid"-lehteä on julkaistu tänä aikana keskimäärin 16-sivuisena kerran viikossa ilmestyvänä julkaisuna. Kun

lehden ensisijainen tehtävä on levittää tietoa kansandemokraattisen liikkeen toiminnasta ja tavoitteista sekä seurata tapahtumia ruotsinkielisillä asuinalueilla, on sen rooli toimia uutis-, tiedotus- ja järjestölehtenä. Tämä on perusteltua erityisesti siksi, että ruotsinkielisten toimitsijoiden "huutava" puute vallitsee edelleenkin koko liikkeessä ja muodostaa esteen liikkeen kannatuksen kasvulle siinä määrin kuin sen poliittiset edellytykset muutoin sallisivat.

Toimintakaudella on järjestetty erilaisia ruotsinkielisten kansandemokraattien konferensseja. Sellaisia ovat olleet mm. kulttuuri-poliittinen seminaari, johon osallistui kulttuurielämän edustajia, koulupoliittinen seminaari SKDL:n koulutuspoliittisesta ohjelmasta, kunnallispoliittiset konferenssit sekä alueelliset neuvottelukokoukset, joissa on käsitelty mitä erilaisimpia ruotsinkielistä väestöä kiinnostavia kysymyksiä. Folkets Bildningsförbund on järjestänyt opintopiirejä SKDL:n perusjärjestöjen keskuuteen.

SKDL:n ruotsalaisjaosto on ohjannut toimintaa erilaisissa yhteisöissä, kuten suomenruotsalaisten kansankäräjillä, Yleisradion ruotsinkielisessä osastossa, ammattiyhdistysliikkeessä ja kulttuurijärjestöissä. Vaalitaisteluissa jaosto on auttanut viemään eteenpäin kansandemokraattisen liikkeen tavoitteita suomenruotsalaisen väestön keskuudessa.